

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

22^e JAARGANG

WOENSDAG 5 MEI 1937

No. 1114

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: L. R. W. Soutendijk.

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties voorpagina f 0,50 per regel. Andere pagina's f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 16,—. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Maandbericht f 5,— per jaar. Beide organen samen f 20,— per jaar. Buitenland en Koloniën resp. f 18,—, f 6,— en f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Donateurs en leden van het Nederlandsch Economisch Instituut ontvangen het weekblad en het Maandbericht gratis en genieten een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Blz.
INDIË'S SCHULDPOSITIE door J. Hardeman.....	328
Nominale kapitaalsaanpassing door Mr. W. J. L. van Es	330
Twee curatoren in één faillissement door Mr. F. J. Brevet.....	331
Zorg voor werklooze jeugd door Meyer de Vries	332
De effectenmarkt in de afgelopen weken door Dr. W. Mautner	336
De verhouding Pond—Dollar door C. A. Klauze	337
AANTEKENINGEN:	
Abessinië heeft behoefte aan kapitaal.....	339
Maandstatistiek van verkeer en vervoer.....	339
De expansie van de Japansche koopvaardijvloot ..	340
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	340
ONTVANGEN BOEKEN.....	
Statistieken:	
Groothandelsprijzen.....	344—345
Geldkoersen-Wisselkoersen-Bankstaten	342, 343, 346

GELD-, KAPITAAL- EN WISSELMARKT.

Op de wisselmarkt trokken verschillende valuta's de aandacht. Fransche Francs waren vaster gestemd. Niet zoozeer waarschijnlijk omdat de jongste uitlabingen van de Fransche Regering zooveel vertrouwen wekten, maar veeleer als gevolg van toevallige technische factoren o.m. liquidatie van speculanten op fondsen- en goederenmarkten in Amerika. Van 8.10 kwam de koers op 8.16½. Het is niet onmogelijk, dat nu de opening van de wereldtentoonstelling aanstaande is, de vraag naar Francs uit dien hoofde den koers blijft steunen.

Vast gestemd waren ook Ponden. Reeds geruimen tijd zijn Ponden ten aanzien van Dollars vast, en zoolang Dollars hier door het Egalisatiefonds tegen den minimumkoers van 1.82½s werden opgenomen, beteekende dus een flauwe stemming van den Dollar in Londen automatisch ook een hooge Pondenkoers hier. Met betrekking tot de verhouding Pond—Dollar heerscht er overigens nogal verwarring ten aanzien van de vraag of nu de Dollar flauw is dan wel het Pond vast. Waren beide valuta's op goud gebaseerd dan behoefde men die vraag niet te stellen, omdat dan beide begrippen: vast Pond en flauwe Dollar samenvielen. Nu echter het Pond zwevende is en de Dollar aan het goud gekoppeld, ligt de zaak anders. De lage Dollarkoers in Londen was tot voor kort een uitvloeisel van de omvangrijke goudverkoop naar New-York, waardoor de Dollar aangeboden lag. Zoolang echter goud naar Amerika ging, was de betalingsbalans van dat land actief, en men kon dus feitelijk niet spreken van een flauwe stemming van deze valuta. Was de Dollarkoers in Londen laag, dan was dat, omdat het Pond meer gevraagd was dan de Dollar, en men moest dus van een vaste stemming van het Pond spreken. In de laatste dagen werd die situatie echter anders, toen in verband met de gebeurtenissen op goederen- en effectenbeurzen in Amerika er werkelijk een groot aanbod in Dollars loskwam.

Het is dan ook logisch, dat juist op dit moment het Egalisatiefonds ten onzent aanleiding vond om den aankoopkoers van Dollars te verlagen. Nu was er bij den flauwen Dollarkoers in Londen inderdaad een endogene oorzaak bij den Dollar, en het was logisch daarvan het effect ook tot uiting te doen komen in den koers ten aanzien van den Gulden, zooals dat ook onder de werking van den gouden standaard zou zijn gebeurd. Men kan dan ook niet zeggen, dat de achtereenvolgende verlaging van den aankoopkoers van Dollars door het fonds met tweemaal ½ cent een wijziging in de politiek beteekent, waaraan eenige waarde moest worden gehecht in verband met de bedoelingen inzake het depreciatiepercentage. Het zou onlogisch zijn den koers ten aanzien van een valuta, die internationaal flauw in de markt ligt, op hetzelfde peil te handhaven.

Het directe gevolg van de genoemde koersverlaging was een groot aanbod van Dollars nu, wat men voorheen als ijzeren minimum had beschouwd, veranderlijk bleek te zijn. Zeer omvangrijke posten Dollars moest het fonds opnemen en het lijkt niet onmogelijk, dat de eerstvolgende weekstaat van De Nederlandsche Bank wederom een vermeerdering van den goudvoorraad zal aanwijzen, nadat de laatste keer ook weer 40 miljoen uit het fonds is overgeheveld. Het werkkapitaal van het fonds belooft nog circa 225 miljoen (75 miljoen als verlies op goudverkoop moet men van het „aanvangskapitaal" aftrekken) en de speling is dus niet zoo groot.

De geldmarkt blijft onveranderd ruim, vrijwel zonder koerswijzigingen. Door de goudaankopen van het fonds resp. de overdrachten van goud aan De Nederlandsche Bank wordt het geldaanbod steeds grooter.

INDIË'S SCHULDPOSITIE.

Opnieuw staat Indië aan een keerpunt in zijn financiële en economische ontwikkeling. De neergaande lijn heeft vrijwel plotseling voor een stijging plaats gemaakt en deze stijging voltrekt zich in een tempo, hetwelk dat der daling gedurende de eerste crisisjaren schijnt te zullen evenaren. Menschelijk is de neiging om nu het ondervonden leed, de doorleefde zware zorgen en moeilijkheden in de achterliggende zeven crisisjaren snel te vergeten en onder de weldadige stralen van het „hausse"-zonnetje zich over te geven aan een roes van optimisme. Van alle kanten klinken reeds de stemmen, die roepen om het ongedaan maken van noodgedwongen bezuinigingen en de ruim vloeiende middelen zijn koren op den molen van hen, die — aangespoord door het voorbeeld van zoovele representatieve groote landen — blijven gelooven in de zegenrijke werking van een vlotte uitgavenpolitiek.

Nu meer dan ooit mag een aansporing tot ernstige bezinning gericht worden tot allen, die direct of indirect den koers der financiële politiek mede helpen bepalen. Voor zichzelf heeft de Indische Regeering reeds twee maanden na den gedenkwaardigen dag in September, die den grooten ommekeer bracht, dien koers scherp en duidelijk uitgestippeld: bij het samenstellen van de begrooting voor 1938 blijft „het bestrachten van de uiterste soberheid geboden", ook ten aanzien van nieuwe kapitaalsuitgaven; „van uitbreiding van overheidsbemoeienis, van terugkeer op in de voorafgaande jaren doorgevoerde bezuinigingen en versoberingen en van herstel van in die jaren ingekrompen formaties (zal) in het algemeen geen sprake mogen zijn". Sedert dit den volke kond werd gedaan zijn echter weer bijna vijf maanden heengegaan, waarin de invloed van de gewijzigde conjunctuur op de ontwikkeling van Indië's handelsbalans en op de opbrengst van 's Lands middelen zich in sprekende cijfers gemanifesteerd heeft, cijfers die niet kunnen nalaten een fascinerende werking uit te oefenen op de gemeenschap en haar in een gemoedsstemming te brengen, welke weinig geschikt lijkt voor het voetstoots aanvaarden van het boven weergegeven Regeeringsstandpunt. Gebiologeerd door den miljoenenstroom, is men geneigd de lessen van het verleden te vergeten en de uiterst zwakke positie, waarin de zware crisisjaren de landsfinanciën hebben achtergelaten, uit het oog te verliezen.

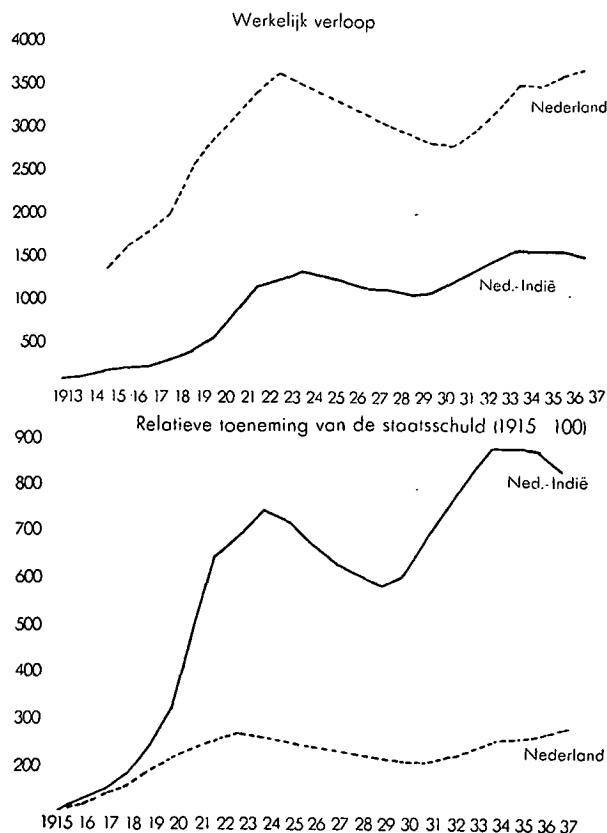
Hoe weinig reden er nog is voor de optimistische verwachting, dat Indië zich weldra weer een ruimen levensstaat zal kunnen veroorloven, leert een blik op de schuldpositie van het land, die in haar ontwikkeling gedurende de laatste kwarteeuw tevens een waarschuwend beeld geeft van de gevolgen eener van bepaalde zijden nog steeds met overtuiging aangeprezen vlotte leeningspolitiek.

Indische geconsolideerde en vlottende schuld in miljoenen Guldens aan het eind der jaren.

1912 : 94	1921 : 1126	1929 : 1030
1913 : 106	1922 : 1193	1930 : 1171
1914 : 171	1923 : 1291	1931 : 1301
1915 : 203	1924 : 1243	1932 : 1419
1916 : 234	1925 : 1168	1933 : 1511
1917 : 291	1926 : 1085	1934 : 1507
1918 : 402	1927 : 1049	1935 : 1495
1919 : 544	1928 : 1007	1936 : 1425
1920 : 857		

Een zeer sprekend beeld geven de volgende grafische voorstellingen, waarin ter verduidelijking het verloop van de Nederlandsche schuld is ingeschetst.

Uit het verloop der lijnen blijkt, dat Nederland met zijn tweemaal grootere schuld er vergelijkenderwijs heel wat beter voorstaat dan Indië. Relatief is de schuldtoeneming in de laatste 20 jaren hier veel geringer geweest dan ginds, terwijl de stijging als gevolg van de crisis tot nog toe de vermindering gedurende de jaren van voorspoed niet heeft overtroffen, wat in Indië wel het geval geweest is en zulks

met niet minder dan f 200 miljoen. Maar ook in ander opzicht is de toestand voor Indië heel wat bedenkelijker dan voor het moederland. Alvorens dit nader in het licht te stellen moge nog even gewaarschuwd worden voor het maken van voorbarige gevolgtrekkingen uit de lichte daling, die na 1933 in de lijn der Indische schuld is ingetreden. Het gunstig verloop der schuld sinds dat jaar is namelijk uitsluitend veroorzaakt door de overname van omstreeks f 50 miljoen zilveren teekens door het Rijk en door de reserveering van een ongeveer even groot bedrag uit de opbrengst van het bijzonder uitvoerrecht op bevolkingsrubber. De uitbreiding van de muntcirculatie als gevolg van de economische opleving eenerzijds en de instelling van het rubberfonds, waarin de gereserveerde miljoenen van het uitvoerrecht uiteindelijk moeten belanden, anderzijds, maken, dat deze thans nog onzichtbare schuld niet mag worden verwaarloosd. Van reële schuldvermindering is derhalve geen sprake geweest.

Het feit, dat de Indische schuld in twintig jaar tijds van even f 200 miljoen tot het formidabele bedrag van anderhalf milliard gestegen is, wijst er reeds op, dat zich in de oorlogsjaren een ingrijpende wijziging in de financiële politiek moet hebben voltrokken. Bij het uitbreken van den oorlog waren de Indische financiën nog kerngezond. Dank zij een consequent volgehouden reserveeringspolitiek, waarbij de buitengewone uitgaven zooveel mogelijk uit overschotten op den gewonen dienst werden bestreden — het tijdperk 1867—1914 gaf aan overschotten op den gewonen dienst een bedrag van f 41.1 miljoen, tegenover een tekort op den buitengewonen dienst van f 41.3 miljoen — had Indië een schuld, die met f 106 miljoen slechts één derde van zijn jaaronvangsten bedroeg. Het kon dan ook zonder eenige moeite de schokken van de eerste oorlogsjaren, die vrij aanzienlijke tekorten op den geheelen dienst te zien gaven, opvangen en in 1915/17 zijn eerste leeningen op eigen naam vlot op de Nederlandsche kapitaalmarkt plaatsen.

De oorlog met zijn ontredde geesten, ook op financieel gebied, bracht over de geheele wereld een mentaliteit, die geen oog meer scheen te hebben voor de waarheid, dat men niet ongestraft boven zijn krachten kan blijven leven. Daar kwam voor Indië

nog bij de neiging zijn draagkracht te overschatten toen de grondstoffenhonger en de inflationistische hausse in de naoorlogsjaren ongekende winsten naar het land deden vloeien. Indië heette een rijk land met onbegrensde mogelijkheden, dat rijke vruchten beloofde aan de daar geïnvesteerde kapitalen. Ook de overheid meende veilig op die rijke toekomst een wissel te mogen trekken, gedreven als zij werd door de van alle kanten op haar instormende en in den pas ingestelden Volksraad een goeden klankbom gevonden hebbende wenschen en verlangens om, wat als een pijnlijken achterstand op sociaal, economisch en cultureel gebied uitgekreten werd, zoo snel mogelijk in te halen. Dat er achterstand was en dat het land voor zijn ontwikkeling veel nieuw kapitaal noodig had, zal niemand kunnen ontkennen, maar wel mag achteraf de vraag gesteld worden, of men daarbij niet veel te hard van stapel geloopt is. Voorzeker „de cost gaet voor de baat uit”, maar indien de juiste verhouding tusschen beide elementen teloor gaat ontstaat verarming in plaats van welvaart.

De gevolgen van deze vlotte leeningspolitiek bleven niet uit; van 1918 tot 1924 stijgt de schuld met niet minder dan één milliard, waarvan f 375 miljoen veroorzaakt door tekorten op den gewonen dienst. Deze tekorten werden in de op de kortstondige conjunctuurcrisis van 1921/23 gevolgde periode van weerkerende (schijn)welvaart weliswaar ruimschoots goedge maakt door overschotten tot een bedrag van f 397 miljoen, maar de sterke uitzetting van de buitengewone uitgaven was oorzaak, dat deze overschotten niet ten volle konden worden aangewend voor schuldvermindering. Zoo zat Indië dan nog opgescheept met een schuldenlast van ruim één milliard, toen het door de groote wereldcrisis overvallen werd: de zeven crisisjaren deden die schuld met 50 pCt. toenemen. Deze hooge schuld — en hier treedt weer een kenmerkend onderscheid met de nationale schuld van Nederland, hoewel nog tweemaal zoo hoog, aan den dag — is in wezen buitenslandsche schuld, zoodat haar druk zich des te sterker op de geheele volkshuishouding doet gevoelen.

Als de crisis één ding geleerd heeft, dan is het wel dit, dat een kapitaalarm land als Indië met praktisch geen reserves in den vorm van een in eeuwen van welvaart vergaard nationaal vermogen, als waarop Nederland kan bogen, zich niet straffeloos de vrijheid kan veroorloven op ruime schaal te leenen voor zoogenaamd productieve werken, waarvan de rentabiliteit — zooals de ervaring thans toch wel heel duidelijk bewezen heeft — niet met wiskundige zekerheid vast te stellen is. Indië's rijkdommen van klimaat en bodem en zijn overvloedig reservoir van gewillige en goedkope arbeidskrachten kunnen met behulp van het van elders aangetrokken kapitaal inderdaad in belangrijke mate bijdragen tot verhooging van 's lands welvaart, maar dan ook alleen, zolang de buitenwereld aan de aldus voortgebrachte producten en mineralen behoefte heeft en bereid is daarvoor een loonend prijs te betalen. Dit is thans wel heel duidelijk als een zwak punt in de economische structuur van het land aan den dag getreden, waarmee ook voor de landshuishouding ter dege rekening zal moeten worden gehouden.

Voor een land, dermate blootgesteld aan de wisselingen der wereldconjunctuur en bij het weerstaan van economische depressies de beschutting moedende missen van een liquide eigen volksvermogen, een land bovendien, welks bevolking niet uitmunt door spaarzaamheid en zin voor kapitaalvorming, is het een eisch van voorzichtige en vooruitziende politiek, dat in tijden van voorspoed de overheid zelve in de landshuishouding de noodige reserves kweekt, waarop kan worden gesteund bij het keeren van het economisch getij. Dit kan alleen door geen of zoo weinig mogelijk schulden te maken en zeker niet te leenen voor werken, waarvan de onmiddellijke rentabiliteit niet absoluut verzekerd is. Zooals wij reeds zagen, is de landsoverheid tot 1917 van dezen eisch

van goed financieel beleid zich klaar bewust geweest, maar daarna kreeg een gevaarlijke overschatting van toekomstmogelijkheden de overhand. Hoe zwaar Indië daarvoor heeft moeten boeten ligt nog versch in het geheugen. Heel veel leed had men zich kunnen besparen indien niet bij het uitbreken van de crisis een rente- en aflossingspost van f 88 miljoen als een loodzware last op de begroting had gedrukt.

Van de beteekenis van dezen factor voor het crisisbeleid geven de volgende cijfers eenige voorstelling. Voor de uitgaven was 1930 het topjaar en kan de raming voor 1937 beschouwd worden als de uiterste grens, tot waar een drastische bezuinigings- en versoberingspolitiek de landshuishouding heeft vermogen terug te drukken. Schakelt men den leeningsdienst uit, dan vindt men voor die jaren een daling van de zuivere gewone uitgaven van f 438 tot f 259 miljoen¹⁾ of met 40 pCt. Ondanks toeneming van de Indische schuld met 50 pCt. konden ook de leeningsuitgaven door conversie, gepaard gaande met uitrekking van de verplichte jaarlijksche aflossingen, een vermindering ondergaan, doch slechts van f 88 tot f 77 miljoen of met 13 pCt.; herstel van het systeem van gelijke jaarlijksche aflossingen bij een 40-jarigen levensduur der leeningen zou deze besparing weer geheel teniet doen. De inkomsten daalden van ruim f 500 miljoen vóór de crisis tot nauwelijks f 300 miljoen in 1936 en dat ondanks een opvoering van den belastingdruk tot de uiterste spankracht der gemeenschap; de opbrengst van gedurende de crisis ingevoerde nieuwe en verhoogde heffingen is globaal getaxeerd op niet minder dan f 80 miljoen. Op dit peil van inkomsten en uitgaven zou de begroting in evenwicht zijn, indien voor rente en aflossing met f 40 miljoen had kunnen worden volstaan, m.a.w. indien Indië geen hoogere schuld had dan omstreeks f 700 miljoen. Met de inderdaad bewondering afdwingende aanpassing heeft men het thans echter niet verder kunnen brengen dan een begroting, die — voor het eerst sedert 1927 — geen schuldtoeneming meer vertoont, terwijl het inmiddels ingetreden herstel doet verwachten, dat de uitkomsten van het dienstjaar 1937 een reële schuldvermindering te zien zullen geven.

De zware offers, die dit aanpassingsproces heeft geëischt, zullen niet tevergeefs gebracht zijn, indien voortaan algemeen zal worden ingezien en daarnaar gehandeld, dat de baten, die Indië uit de veranderde conjunctuur in zoo ruime mate staan te wachten, zooveel mogelijk aangewend moeten worden voor vermindering van schuld. Een sober ingerichte landshuishouding blijft daarvoor een eerste vereischte. Het begrotingsbeleid zal doelbewust gericht moeten zijn op het vormen van de reserves, noodig om de volgende crisis, die zeker niet zal uitblijven, beter het hoofd te kunnen bieden dan de pas doorstane. Daarom zij het parool: geen nieuwe schuld vormen en in de jaren van voorspoed, die thans schijnen te zijn aangebroken, alle krachten inzetten om de uitgaven zoo laag mogelijk te houden teneinde flinke overschotten te kweken ter versterkte schuldaflossing. Het minste wat op dit gebied gevegd mag worden is, dat zoodra mogelijk overgegaan worde tot herstel van het vroegere systeem van gelijke jaarlijksche aflossingen op basis van 2½ pCt. per jaar. Zelfs dan zal het nog 16 à 17 jaren moeten duren eer de tekorten op den gewonen dienst, die zich in de jaren 1930—1936 tot een bedrag van f 630 miljoen hebben opgestapeld, zullen zijn ingehaald. Te vreezen is, dat lang vóórdien de volgende crisis Indië in haar greep geklemd zal hebben.

Met dit beeld voor oogen is er zeker geen reden tot juichen wanneer straks de cijfers der ontwerp-begroting voor 1938 wellicht een miljoenen-over-

¹⁾ Om vergelijking mogelijk te maken is de invloed der Bedrijvenwet uitgeschakeld, evenals de bijdrage van Nederland in de marinekosten.

schot te zien zullen geven en zou dit feit eerst dan tot tevredenheid mogen stemmen, wanneer de Regeering bij den opzet van die begroting en de vertegenwoordigende lichamen in Indië en hier te lande bij de behandeling van dat staatstuk ondubbelzinnig blijk geven van den vasten wil, om een eenvoudigen levenstaat te blijven voeren, zoolang de drukkende schuldenlast niet zeer belangrijk zal zijn verlicht.

J. HARDEMAN.

NOMINALE KAPITAALSAANPASSING.

De groote veranderingen, die de goudprijs van goederen en diensten sedert 1914 heeft ondergaan, hebben niet nagelaten gevolgen te hebben op de kapitalen, welke in de voortbrenging werden gestoken.

De waardedaling van het geld tot 1920 heeft ook in Nederland een sterke uitzetting van de nominale kapitalen van maatschappijen veroorzaakt. Soms werden stille reserves omgezet in bonusaandeelen, maar meestal werd nieuw kapitaal aangetrokken uit de open markt. Gelukkig kon dit soms plaats hebben tegen uitgifte van nieuwe aandelen ver boven pari, maar ongelukkigerwijs ook wel tegen obligaties met den toenmaals hoogen rentevoet of op bankschuld. Vooral deze laatste omstandigheden veroorzaakten, dat sommige maatschappijen als de Kon. Holl. Lloyd en de Holland-Amerikalijn reeds na 1920 in moeilijkheden kwamen, waarna hun toestand na 1929 opnieuw verdergerde en tot drastische reorganisaties aanleiding gaf.

De opbloei sedert 1923 veroorzaakt, dat vele lichamen, wier toestand hopeloos scheen, weer opnieuw drijvende raakten. De les werd vergeten en menige cultuurmaatschappij beging dezelfde fout als sommige scheepvaartmaatschappijen vóór 1920. De sterke depressie, die in 1929 intrad, heeft vooral de rubber- en suikermaatschappijen getroffen, maar ook sommige banken en bijv. enkele bierbrouwerijen en andere industrieën konden aan een „reorganisatie” niet ontkomen. Men ging daartoe gereeder over, omdat de gestegen waarde van den goudgulden tegenover goederen en diensten een zoo langdurig en toenemend verschijnsel scheen, dat „aanpassing”, die immers ook voor prijzen van goederen en diensten gold, als een eisch des tijds werd aanvaard.

De reorganisaties uit dat tijdvak schijnen dan ook volkomen gemotiveerd, niet alleen waar „nood” aanwezig was, maar ook in die enkele gevallen, waar braak liggende contante reserves teruggave van het te veel aan geïnvesteerd kapitaal mogelijk maakten. Dit geschiedde bijv. bij de Ned. Indische Handelsbank, die op haar aandelen 20 pCt. in contanten heeft terugbetaald en bovendien 20 pCt. heeft „afgeschreven”, zoodat het nominaal bedrag der nieuwe aandelen 60 pCt. van dat der oude uitmaakt. Zeer drastisch was de afschrijving bij de Ned. Handel Mij., waar 75 pCt. op de nominale waarde werd afgeschreven.

Nu zag men echter, dat de aandelenkoersen van sommige der gereorganiseerde lichamen al spoedig ver boven hun nieuwe pari stegen. Dit bewees, dat zij op zichzelf te drastisch waren geweest.

Een te drastische reorganisatie is een benadeeling van bona fide aandeelhouders. De kapitaalsreductie, die dienen moet om hetzij geleden boekverliezen weg te werken, hetzij extra afschrijvingen te forceeren, welke niet meer uit de winst mogelijk zijn, toovert tot winst om, wat — ware niet gereorganiseerd — inhalen van geleden verlies is, of normale afschrijving op oude kapitaals-investeering.

Het aandeel van fiscus, directie, tantième-trekkers in de toekomstige winsten wordt vergroot, hoewel deze winsten voor een belangrijk deel schijnwinsten zijn.

Toch is door aandeelhouders weinig verzet gepleegd, veelal, omdat onze wetgeving toelaat, dat reorganisatievoorstellen in hun concreten vorm op

zeer korten termijn kunnen worden behandeld. Deze factor alleen kan niet verklaren, hoe gemakkelijk de reorganisaties plegen te kunnen worden doorgevoerd. Een tweede factor schijnt hierin te liggen, dat de aandeelhouders, die nu reeds vaak sedert 1929, dus acht jaren, dividend ontbeerden, er tuk op zijn om weer wat te ontvangen, ook al zijn zij niet allen dupe van de omstandigheid, dat deze winsten niet reëel zijn verkregen. Ook dit echter kan nog niet alles verklaren. De langdurige crisis heeft veroorzaakt, dat meestal de „oude” aandeelhouder werd opgevolgd door een „nieuwe”, die zijn stuk op afbraakkoersen heeft verkregen en die dus volkomen beseft, dat het de oude „uitgeschakelde” aandeelhouder is, die de „afstempeling” heeft betaald.¹⁾

Kon men nu de vroeger plaats gevonden reorganisaties nog volkomen begrijpen uit de psychologie der „aanpassing”, welke toen allerwege gepreconiseerd werd, geheel anders werd de toestand, toen de gulden devalueerde op een oogenblik, dat het wereldherstel reeds voortschreed.

De devaluatie was nauwelijks enkele maanden oud, toen een stroom van reorganisaties loskwam, waarvan de plannen — gezien het korte tijdsverloop — nog uit de „aanpassingsperiode” moeten dagteekenen. Merkwaardig voorspellen de reorganisaties vaak de spoedige hervatting van dividendbetaling, waarbij zelfs soms vrij hooge dividenden kunnen worden voorgespiegeld op het gereorganiseerde kapitaal. Daarbij wordt als het ware gewedijverd, wie de grootste afschrijving kan doorvoeren. Er zijn maatschappijen, die vóór 1929 op te grooten voet werden opgezet, die thans afstempelen op 10 pCt. en dan met vrij groote zekerheid 7 pCt. dividend over het komend jaar kunnen voorspellen, na bovendien nog, tegen of boven pari, een veelvoud van het afgestempelde kapitaal te hebben geëmitteerd. De drastische afschrijving en het spoedige dividend moesten dus dienen om nieuw kapitaal aan te trekken.

Het opmerkelijke van zulke drastische reorganisaties is dan, dat desniettemin het afgestempelde aandeel ver boven pari staat, dat de reële waarde der aandelen dus hooger is dan het gereduceerde nominaal.

Er zijn er, die onmiddellijk na de afstempeling boven 200 en 300 pCt. staan van hun nieuwe nominaal bedrag. Al zijn dit uitzonderingen, koersen ver boven (nieuw) pari schijnen regel. Dit bewijst, dat de beurs of het publiek van oordeel is, dat de reorganisatie te ver is gegaan. Ook al zou men in enkele gevallen kunnen meenen, dat het publiek te veel is vooruitgelopen op de toekomstmogelijkheden, het verschijnsel is te algemeen om op subjectieve vergissing te berusten. Trouwens, de voorgespiegde snelle hervatting van zelfs ruime dividenden, de vaak, op grond van bekende grootte van productie, kostprijzen en eindprijzen redelijk te verwachten winsten, geven daartoe normale aanleiding.

Het is duidelijk, dat de omvang der meeste reorganisaties te drastisch moet zijn geweest, en dus redelijken grond missen.

Hoe zou het ook anders kunnen?

Uit de ervaring elders is gebleken, dat het herstel van rentabiliteit van het bedrijfsleven, ook na devaluatie, langen tijd noodig heeft. Markten zijn verloren gegaan in binnen- en buitenland, die heroverd moeten worden; het „goudblok”, dat blijkens allerlei gegevens, o.a. ten aanzien der werkloosheid, nog pas aan het begin van het mogelijk herstel staat, kan voor vele goederen nog niet op ouden voet als „consument” optreden. Daartoe behooren ook de vele ge-

¹⁾ Mij is slechts één geval bekend van een door de directie voorgestelde reorganisatie, die op hevig verzet van aandeelhouders stuitte en eindigde met geheel nieuwe en veel betere voorstellen, nl. die van de Rotterdam Tapanoele in 1932. Het tijdstip maakt waarschijnlijk, dat het verzet nog uitging van een kern van „oude” aandeelhouders.

bieden aan de peripherie, wier basisgoederen pas in het laatste jaar belangrijk in prijs zijn gestegen. De consumptieve kracht dier nog niet geheel herstelde gebieden treedt pas in vollen omvang naar voren, zoodra ook daar de geslonken „spaarpot” is aangevuld. Ook de primitieve bevolkingen hebben tijd noodig voor herstel van „koopkracht”. De sterke vermeerdering van hun export, zoowel naar quantum als naar prijs, is nog niet gevolgd door een overeenkomstig herstel van hun import.

Het is dus volstrekt *onmogelijk*, dat men op dit oogenblik werkelijke gegevens bezit over de toekomstige rentabiliteit van de bestaande nog in moeilijkheden van allerlei aard verkeerende lichamen. Men kan gerust stellen, dat, zoo goed als alle directies van alle maatschappijen zich vóór 1920 en opnieuw vóór 1929 hebben „vergist” — *errare humanum est* — over duur en diepte der te verwachten depressie, wat dan ook duidelijk blijkt uit de moeilijkheden, waarin hun maatschappijen geraakt zijn, zoo zeker is het óók, dat zij allen zich kunnen, ja moeten vergissen over de mogelijkheden van het herstel, wanneer zij zich op de huidige toestanden gronden. En, zooals gezegd, moeten de plannen der meeste reorganisaties nog zijn uitgebreid vóór de devaluatie.

Bij de meeste thans reeds gereorganiseerde lichamen valt te berekenen, dat — in de onderstelling, dat wij in een min of meer duurzame herstelperiode zijn aangeland — de huidige winstbasis zou hebben in staat gesteld, om in enkele jaren de geleden verliezen te delgen en de bankschulden af te lossen.

De op dit oogenblik nog in moeilijkheden verkeerende lichamen en de gereorganiseerden (aannemend dat zij nog niet gereorganiseerd waren) verkeerden door de depressie in moeilijkheden, die — met het oog op de toekomst — vaak niet grooter waren, dan waarin vroeger elk lichaam, dat nog in de „Gründerperiode” was, verkeerde. Maar men heeft, juist door den schrik, dien de voorafgaande depressie-periode veroorzaakte, geen vertrouwen meer in de toekomst. Men gelooft niet meer in de mogelijkheid van blijvend voorspoed. Men vreest de mogelijkheid van een spoedigen omslag. De droeve ervaring met het zwaard van Damocles, dat elke maatschappij boven het hoofd hing, die hetzij een bankschuld of obligatieschuld had, of ook maar alleen zonder voldoende kasmiddelen de depressie tegemoet ging, doet de neiging ontstaan om zoo spoedig mogelijk door een reorganisatie schuldvrij te worden en bovendien liquide middelen te kweken en toch aandeelhouders een dividend uit te keeren.

Dit is oogenschijnlijk „gezonde” financieele politiek. Maar bij dieper nadenken is het een misstand, voortgesproten uit de schijnbare onberekenbaarheid van het prijsverloop sedert 1914. Men wapent zich nu reeds — hoewel de prijzen zich nog maar gedeeltelijk hebben hersteld en hoewel de goederenuitwisseling tusschen de landen nog lang niet normaal is — tegen een te vreezen nieuwe inzinking. Alle koel onder het oog zien van de zakelijke mogelijkheden zou er anders toe moeten leiden aan te nemen, dat wij nog pas aan het begin staan van een wereldherstel, dat zeker op het gebied van de meeste basisgoederen nog niet voltooid is.

Zelfs waar dringende omstandigheden van allerlei aard een reorganisatie op dit oogenblik eischen, heeft het nu reeds allen schijn, dat hetzij uit gemis aan vertrouwen op de toekomst, hetzij uit direct winstbejag, in veel gevallen de grens van nuttige reorganisatie is overschreden. Men heeft vaak alle marge voor normaal mogelijk herstel buiten berekening gelaten, ja veeleer een groote marge aangenomen met het oog op een verwacht uitblijven van normaal herstel, of erger, het ontstaan van een spoedige nieuwe inzinking. Het moge verklaarbaar zijn na acht jaar depressie, het is toch een symptoom van een psychische inzinking, die onze maatschappij schijnt te hebben aangetast.

W. J. L. VAN ES.

TWEE CURATOREN IN ÉÉN FAILLISSEMENT. ⁴⁾

(*Unus, nullus*).

De stroom van jaarverslagen is weer vloeiende. Een groote voorraad, veelal goed en ruim gedrukte stukken vormt een deel van de ochtendpost. Het lezen ervan brengt ons tot het onderscheiden van drie bestanddeelen, waaruit die verslagen zijn samengesteld. Allereerst de cijfers, allen opgesteld naar de wijze der Lombarden. Daarover gaat het hier niet, die zullen binnenkort materiaal vormen voor statistische vergelijkingen. Het verhaal is het tweede bestanddeel; dit jaar een gelijkheid toonende door de verwijzing naar de monetaire veranderingen en die alle min of meer flitsen bevatten van de beroemde Maandagochtend radiorede van Minister Colijn. En tenslotte, als derde bestanddeel, de namen. Namen van directeuren, namen van commissarissen, van accountants, van trustees, namen van deze 20e eeuwse regenten met adellijke en academische titels, dikwijls nazaten van 18e eeuwse regenten.

Over de werkzaamheden van hen, die deze namen dragen, is nog weinig geschreven. Wat doen die heeren en hoe doen zij dat? Zij zijn er voor het vertrouwen. Zij zijn er niet tegen het wantrouwen, niet tegen de achterdocht, maar zij zijn een uitvloeisel van het feit, dat mensch weet, dat hij onvolmaakt is. Dat hij aanvulling noodig heeft in zijn kunnen, dat twee meer weten dan een en dat de een geschikter en bekwaamer is in sommige verrichtingen en de ander weer in andere. De mensch weet ook, dat de Mozaïsche en de Justiniaansche wetten hem leeren, dat de getuigenis van één mensch niet mag worden aanvaard. En zoo zijn er de directeuren, die de zaken bedenken, onder de commissarissen zijn het de juristen, die het risico bestudeeren, dat een transactie medebrengt, de ingenieurs, die uitrekenen of het kan, de trustees beoordeelen of er bepaalde belangen gewaarborgd worden en de accountants zien toe, dat de boekhouding in goede orde geschiedt.

Niet alleen uit de gedrukte jaarverslagen blijkt deze arbeidsverdeling. In de eerste maanden van het jaar doen de penningmeesters van de vereenigingen hun verslag. Hier zijn het geen commissarissen maar commissies tot nazien der rekening, die het toezicht houden. Van de A. van Alpenvereeniging tot de Z. van de Zedelijke Verbetering van Gevangenen, waartusschen de Diaconie en de Kerkvoogdij. De Rotterdamse Kerkbode bevatte dezer dagen een artikel hoe de contrôle van de rekening van de kerkvoogdij in zijn werk gaat. Kortom, zooals men dat in Juli van de examens zegt, zoo kan men in de maand April zeggen, dat de eene helft van Nederland de andere controleert.

Hoe die contrôle geschiedt is natuurlijk verschillend. Verschillend naar plaats en tijd. In groote handelscentra gebeurt het iets vakmatiger dan in kleine afgelegen plaatsen en lieden, geboren in de vorige eeuw, hebben daarover andere begrippen dan de jeugd. Iemand een accountant „op zijn dak sturen” wordt nog niet overal als iets vanzelf sprekends aanvaard. Lastig zijn bij het nazien der rekening kan tot gevolg hebben, dat men voor een volgende maal niet meer gevraagd wordt en ook elders daarvoor

⁴⁾ In het Nederlandsch Juristenblad van 10 April 1937 heeft Mr. A. Dirkwager het inschakelen van het moderne bankbedrijf bij faillissementen bepleit. Tot nu toe zijn de curatoren de eenigen, die tot ontvangst van faillissementsgelden gerechtigd en bevoegd zijn. „Wanneer in elk faillissement een bankinstelling tot mede-curatrice wordt benoemd, met als aangewezen werkkring het ontvangen en beheeren van de faillissementsgelden, dan zal het contro-leeren door den Rechter-Commissaris van de faillissementsgelden daardoor vergemakkelijkt en verdiept worden.” In het nummer van 1 Mei 1937 van hetzelfde blad werkt de heer Dirkwager dit denkbeeld verder uit.

niet in aanmerking komt. „Er zijn nu eenmaal dingen, die men niet vragen kan. Men moet de menschen toch tot op zekere hoogte kunnen vertrouwen”. Het zijn zwakke uitingen, die voortvloeien uit gebrek aan plichtsbefef bij den controleur of misplaatste ijdelheid bij den gecontroleerde, maar die veel ellende hebben gebracht. Ellende voor de betrokkenen, die hun toekomstig geldje hebben zien wegvloeden naar den verkeerden kant. En gebroken geluk, zoowel in het gezins- als in het zakenleven, bij hen, die door gebrek aan contrôle het mijn en het dijn niet meer wisten te onderscheiden.

Nu kan worden geconstateerd, dat de zaak zich ten goede ontwikkelt. Het jonge geslacht staat er zake-lijk tegenover. Wat daarvan de oorzaken zijn is moeilijk in enkele woorden te omschrijven. Men schaamt zich niet, dat men in sommige werkzaamheden geen lust heeft, of dat men onbekwaam is tot sommige zaken. Ik houd niet van boekhouden, zegt de een en de ander zegt, ik heb wel in de rechten gestudeerd, maar ik ben geen jurist.

Men schaamt zich niet om de kantoorpost Zondag ongeopend te laten liggen. Men weet nu, dat de vervelende dingen, niet noodzakelijk de goede dingen zijn. De school is ook veranderd. De goede cijfers voor gedrag en vlijt hingen immers nauw samen met het niet opstandig zijn tegen het trage tempo van den schoolmeester. Nu is die opstandigheid in zekeren zin geoorloofd; nu kan men doen en laten waar men trek in heeft en wat men dus het beste doet. Er is meer specialisatie en het is niet meer stuitend voor den huisarts om den specialist te raadplegen.

Er is beweging ten goede en dit mag ook gezien worden bij het conservatieve deel der bevolking, zoo bijvoorbeeld bij de justitie. Er zijn maatregelen genomen om een zekere contrôle uit te oefenen op notarissen door toezicht te houden op hun boekhouding en nu laatstelijk begint de wenschelijkheid om te komen tot werkverdeling ook door te dringen bij curatoren van faillissementen. De Staat stelt de gelden van den gefailleerde en de verdeling daarvan onder de crediteuren onder de hoede van curatoren, die hun werk verrichten onder toezicht van rechter-commissarissen. Vanuit onze groote havenstad durft men te verklaren, dat een curator een bekwaam jurist is en de rechter een bekwaam magistraat, maar dat ook in hen de complete mensch niet is gevaren en dat derhalve het comptabele werk beter kan worden verricht door een derde. Een derde, die van het be-waren en behandelen van gelden zijn beroep maakt.

Het valt te prijzen, dat dit initiatief genomen wordt in den kring van de Rechtbank zelf en dat niet door een groep ontevreden op den maatregel behoefte te worden aangedrongen.

Het is te hopen, dat het initiatief zal worden overgenomen.

F. J. BREVET.

ZORG VOOR WERKLOOZE JEUGD.

Het was in het voorjaar van 1931, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken, onder wien destijds de werkloozenzorg ressorteerde, in een rondschriften een opwekking tot de gemeentebesturen richtte om hun aandacht ook te wijden aan de werklooze jeugd. Toen was de gedachte, dat dit werk zich in den loop der komende jaren belangrijk zou uitbreiden, nog verre. De nood der tijden heeft echter langzamerhand aller oogen geopend voor het groote en algemeene belang van deze zaak; geleidelijk breidde het werk zich uit en nam tegelijkertijd in intensiviteit en in belangrijkheid toe.

Zoo waren er in het jaar 1933 100 gemeenten, die cultureel werk voor werkloozen, d.w.z. cursussen in algemeene ontwikkeling en vakcursussen e.d. zoowel theoretische als practische, organiseerden. Dit aantal

nam voortdurend toe; in 1934 waren er 170 gemeenten en in 1936 195 gemeenten, waar met subsidie van het Departement van Sociale Zaken dergelijk werk tot stand kwam.

De eerste vorm van zorg voor de werklooze jeugd bestond in den beginne hoofdzakelijk uit het organiseeren van verschillende cursussen. In den aanvang was dit dikwijls min of meer „Spielerei”, een beetje timmeren of knutselen en enkele cursussen in algemeene ontwikkeling, soms stenografie, typen e.d. In een enkele grootere gemeente was dit tot meer ernstigen arbeid uitgegroeid. Langzamerhand is het zwaartepunt van de cursussen verplaatst naar de vakcursussen, immers steeds meer werd de behoefte gevoeld aan jonge arbeiders met vakkennis. De vakbekwaamheid van de jonge werkloozen liet dikwijls in de wenschen over. Zij waren óf te kort in het bedrijf werkzaam geweest óf hadden na het volgen van nijverheids-onderwijs nog in het geheel niet in het vrije bedrijf gewerkt. Om nu zooveel mogelijk den arbeid in den normalen zin te doen aanvoelen en te benaderen, is men in een aantal gemeenten overgegaan tot verandering van de vakcursussen in z.g. Centrale Werkplaatsen.

Het aantal gemeenten, waar een Centrale Werkplaats bestaat, is ongeveer 30. De bedoeling van deze Centrale Werkplaatsen is, de jonge menschen geheel in de sfeer van de fabriek hun vak te laten leeren, dan wel de reeds verkregen vakkennis verder te ontwikkelen. Over de resultaten van een en ander hoop ik hier verder op nog een en ander mede te deelen.

De ontwikkelingscursussen hebben zich eveneens uitgebreid. Deze hadden echter van den beginne af met een grooter verloop te kampen. Met veel enthousiasme werd het cursusjaar aangevangen, maar het verkrijgen van tijdelijk werk, de ongelijkheid in ontwikkeling en intelligentie, waren dikwerf een handicap voor het verkrijgen van werkelijke resultaten. Het gevolg was, dat de animo verslaptte en vrij veel cursussen verlieten. In de kleine gemeenten, waar de werkloozen dikwijls niet tot een bepaalde vakgroep behoorden en bovendien slechts over een enkele geschikte leerkracht of leider werd beschikt, bracht de organisatie van deze cursussen nogal teleurstelling.

Aan deze moeilijkheden werd reeds eenigermate tegemoetgekomen door de individuele cursussen, welke het Polytechnisch Bureau Nederland Arnhem tegen speciale tarieven voor werkloozen beschikbaar stelde. Deze cursussen betroffen echter in het bijzonder de technische cursussen. Voor de algemeene ontwikkeling is in het jaar 1936 een nieuwe methode naar voren gekomen, die inderdaad de mogelijkheid in zich draagt, ook dergelijke cursussen een meer algemeene belangstelling te verzekeren. Bedoeld worden de cursussen volgens de z.g. Dalton-methode, welke het individuele onderwijs mogelijk maken. Door middel van „taken”, uitgegeven door een vanwege Rijk en Gemeente gesubsidieerd instituut te Amsterdam, dat speciaal in het leven is geroepen, kunnen de deelnemers zich elk volgens eigen capaciteit, aanleg en ontwikkeling, in een bepaald vak bekwamen. Op deze wijze wordt niet alleen de moeilijkheid van tijdelijk verzuim van een cursus ondervangen, maar ook die van de voor de andere cursussen noodige speciale leerkrachten voor elk onderdeel.

Nu op tal van plaatsen in het bedrijfsleven opleving valt waar te nemen, mag de vraag worden gesteld, of er nog voldoende aanleiding bestaat de daadwerkelijke zorg voor de jonge werkloozen voort te zetten, dan wel of het verantwoord is stappen te doen tot inkrimping en in derde instantie, of er geen aanleiding bestaat datgene, wat tot nog toe geschiedt, met nog meer kracht dan tot nu toe plaats vond, uit te breiden. Teneinde hier een inzicht te verkrijgen, verdient het, zie ik het goed, aanbeveling, in de eerste plaats eens na te gaan, hoe het met de werkloosheid onder de jongeren is gesteld. Ik moge hier gegevens laten vol-

gen, zooals deze door den Directeur van den Rijkdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling in Maart van dit jaar zijn verstrekt en die betrekking hebben op een telling per 1 Januari l.l. Bij de organen der arbeidsbemiddeling was toen het aantal ingeschreven *werklooze* personen, gesplitst naar leeftijdsgroepen en naar geslacht, als volgt:

Mannen		Leeftijd- groep	Vrouwen	
Aantal werkloozen	Percen- tage		Aantal werkloozen	Percen- tage
15.812	5,2	14 t/m 17 jaar	6.418	2,2
63.427	12,8	18 t/m 24 "	6.415	1,3
84.221	22,3	25 t/m 30 "	2.024	0,5
117.078	22,4	31 t/m 40 "	1.863	0,3
77.498	18,5	41 t/m 50 "	1.272	0,3
55.434	16,9	51 t/m 60 "	830	0,2
19.234	15,9	61 t/m 65 "	94	0,1
4.258	2,-	66 jaar en ouder	28	0,-
4.36962		Totaal.....	18.949	

In dit staattie zijn naast de aantallen vermeld de percentages, welke die aantallen vormen van de aantallen personen in elke leeftijdsgroep volgens de Volkstelling-1930 (de stijging der bevolking met 8 pCt. sinds 31 December 1930 is buiten beschouwing gelaten).

Nu moet men bij de beoordeeling van bovenstaande cijfers wel dit voor oogen houden, dat eenige malen in verschillende gemeenten een enquête is ingesteld (men kan het wel noemen een huis aan huis onderzoek), omtrent het werkelijk aantal werkloozen onder de jongeren beneden 24 jaar. Deze enquête betrof grotere en kleine plaatsen¹⁾ en het resultaat was dit, dat slechts ongeveer de helft van het aantal jonge mannen, dat werkelijk werkloos was, bij het orgaan der arbeidsbemiddeling stond ingeschreven. Allerlei redenen brengen er duizenden toe om niet den gang naar het orgaan der arbeidsbemiddeling te maken, o.a. omdat zij daarin geen voordeel zien. Houdt men dus voor oogen, wat deze enquête in een aantal gemeenten heeft aangetoond, dan staat dus wel dit vast, dat het aantal jongeren, dat inderdaad werkloos is, ongeveer het dubbele zal zijn van de cijfers hiervoren aangegeven. Nu wordt het gegeven cijfer beïnvloed door den winter, doch een uitspraak, dat er 140 à 150.000 jongeren beneden 24 jaar werkloos zijn, is, naar het mij voorkomt, niet overdreven.

Dat ook zelfs daar, waar opleving naar voren komt, het aantal ingeschreven werkloozen, ook onder de jongeren, niet gering is, moge ik met enkele gegevens toelichten. Ik neem hier als eerste voorbeeld de gemeente Tilburg, een plaats, die er gelukkig van profiteert, dat het de textielindustrie belangrijk beter gaat. En wat blijkt nu? Dat het aantal werklooze mannen van 14—17 jaar op de achtereenvolgende data van 1 Januari 1936, 1 April 1936, 1 Juli 1936, 1 October 1936, 1 Januari 1937 en 1 April 1937 bedroeg 108; 82; 101; 137; 63 en 40. Het aantal vrouwen van 14—17 verminderde in dezelfde periode van 28 op 13. Deze cijfers geven dus een niet onbelangrijke vermindering aan bij de zeer jongen. Maar wanneer wij nu eens gaan kijken naar den leeftijd van 18 tot 24 jaar en wel in de eerste plaats bij de mannen op de reeds zoo juist genoemde data, dan zien de cijfers er als volgt uit: 609; 613; 609; 642; 479 en 486. Het aantal vrouwen schommelt van 28 tot 21. Bij deze groep mannen dus ook een werkelijk belangrijke daling, maar toch lang niet zoo sterk als bij de allerjongste groep. Er zijn dus toch nog altijd in Tilburg in den leeftijd van 14 tot en met 24 jaar, althans waren er op 1 April van dit jaar, alleen wat de mannen betreft reeds, nog meer dan 500 zonder werk, waarbij men dan moet aannemen, dat juist Tilburg een van de 7 gemeenten is geweest, waar een enquête was ingesteld, die had aangetoond, dat door-eengenomen slechts de helft van de jongeren zich

¹⁾ Zie voor een deel hieromtrent E.-S.B. van 6 Mei 1936.

had laten inschrijven bij de arbeidsbeurs, zoodat het zoo juist genoemde cijfer van 500 in werkelijkheid wel 800 of 900 zal zijn.

Hoewel 25 tot 30 jaar nu wel niet meer direct de leeftijd is, waartoe de zorg voor jonge werkloozen zich heeft uit te strekken, is het toch wel interessant om eens de ontwikkeling bij die groep weer te geven. Wanneer men weer let op 6 data hiervoren genoemd, dan zijn de cijfers van de mannen, die als werkloos waren ingeschreven in Tilburg achtereenvolgens 747; 761; 785; 822; 695 en 712. Men ziet dus, dat die groep van de opleving niet zoo heel erg heeft kunnen profiteren. Trouwens, terwijl in Tilburg op 1 Januari 1936 nog in totaal 3441 mannen werkloos waren en op 1 October d.a.v. 4006, was dit aantal op 1 April 1937 teruggevallen tot 3405. Men ziet toch nog een hoog cijfer.

Ook in andere gemeenten zien wij nog werkloosheid onder de jeugd, die zeker van beteekenis is. Wanneer ik bijvoorbeeld Enschede neem, een gemeente, waar ook werkelijk in de textielindustrie opleving valt waar te nemen, dan blijkt, dat ook daar nog ruim 600 jongeren tusschen 14 en 24 jaar werkloos stonden ingeschreven, waarbij men weer moet rekenen op de honderden, die zich niet hebben laten inschrijven.

In Gouda waren in Maart van dit jaar rond 700 werkloozen tusschen 14 en 24 jaar bij het orgaan der arbeidsbemiddeling ingeschreven.

Het beeld in enkele andere gemeenten was als volgt:

Gegevens Apeldoorn per 1 April 1937.

1. Aantal ingeschrevenen van	Mannen Vrouwen	
	14—17 jaar	46 23
2. " " "	18—24 "	369 33
3. " " "	25—30 "	539 5
4. " " "	31—40 "	744 8
5. " " "	41—50 "	427 2
6. " " "	51—60 "	311 3
7. " " "	61—65 "	102 —
8. " " "	66 j. en ouder	12 —
Totaal..		2550 74

Gemeente	Maand	13 tot 17 j.	18 tot 24 j.
Amsterdam	Nov. 1936..	1381	7531
	Febr. 1937..	1488	6875
Deventer	Oct. 1936..	54	336
	Nov. 1936..	54	271
	Dec. 1936..	43	280
	Jan. 1937..	37	295
	Febr. 1937..	36	293

Bij al deze cijfers moet men wel voor oogen houden, dat een belangrijk deel van de jongeren zich niet als werkloos laat inschrijven, hoewel het wel werkloos is.

Hoe reageeren nu de jongeren op al hetgeen zoo in den loop van de jaren op het gebied van cursussen, werkobjecten, kampen, enz., is opgezet? Het hieronder volgende overzicht, samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek, in samenwerking met het Departement van Sociale Zaken, geeft hiervan een beeld. Ik moet tot mijn leedwezen verklaren, dat het helaas een treurig beeld is. Men zal zien, en dit geldt in het bijzonder de cursussen, de mogelijkheden voor vakbekwaming dus, dat de lust bij de ouderen naar verhouding ten minste zoo groot is als bij de jongeren. Tienduizenden, ja meer dan honderdduizend jongeren, vinden den weg naar wat tot nu toe voor hen gebeurt, *niet*. (Tabel I).

Hoe het gaat met het deelnemen aan bepaalde onderdelen van het jeugdwerk kan worden opgemaakt uit tabel II.

Van belang is ook het deelnemen aan de Centrale Werkplaatsen, waarop tabel III betrekking heeft.

De gegevens van de Centrale Werkplaatsen komen nog sterker tot uiting in tabel IV, waaruit allerlei bijzonderheden omtrent deze zeer nuttige instellingen kunnen worden opgemaakt.

Tabel I. Samenvatting der cijfers betreffende leeftijden der deelnemers.

M a a n d	Cursussen, Centrale werkplaatsen, Werkobjecten, Kampen					Totaal aantal zonder dubbel-tellingen (w.o. leeft. onbekend)
	14 t/m 17 jaar	18 t/m 24 jaar	25 t/m 30 jaar	31 jaar en ouder	14 t/m 24 jaar	
Februari.....	?					31.307 (2.238)
Maart	3.680 (421)	5.917 (319)	3.053 (239)	4.787 (565)	987 (76)	30.622 (3.251)
April	3.235 (410)	5.060 (328)	2.754 (232)	4.359 (567)	1.427 (100)	26.465 (3.121)
Mei	2.793 (316)	4.508 (329)	2.689 (375)	4.053 (911)	1.445 (100)	22.486 (2.469)
Juni	2.375 (299)	3.967 (332)	2.329 (368)	3.849 (900)	1.737 (97)	20.477 (2.318)
Juli	2.001 (160)	3.321 (208)	2.516 (189)	3.825 (453)	1.409 (97)	13.754 (1.159)
Augustus	1.707 (109)	2.633 (68)	1.731 (12)	2.320 (62)	1.182	10.452 (251)
September	1.956 (222)	3.174 (154)	2.184 (70)	3.551 (137)	1.565 (100)	13.437 (700)
October	3.403 (409)	5.567 (282)	3.230 (183)	5.966 (467)	1.399 (100)	22.197 (1.961)
November	3.584 (439)	6.171 (332)	3.889 (264)	6.476 (518)	1.546 (140)	24.579 (2.285)
December	3.867 (448)	7.095 (347)	4.101 (253)	7.421 (533)	1.623 (40)	26.849 (2.174)

De cijfers over de maanden Nov. en Dec. zijn voorloopig. De cijfers tusschen () geven de aantallen deelnemers weer.

Tabel II. Werkobjecten.

Provinciën	Febr. 1936	Maart 1936	April 1936	Mei 1936	Juni 1936	Juli 1936	Aug. 1936	Sept. 1936	Oct. 1936	Nov. 1936	Dec. 1936
Noord-Brabant	392	377	346	260	280	175	133	142	158	387	397
Gelderland	66	83	88	151	133	219	219	183	171	191	169
Zuid-Holland	656	825	794	796	680	666	841	798	1.060	875	967
Noord-Holland	495	373	371	360	388	302	218	216	244	215	292
Zeeland	17	35	34	56	43	25	8	1	22	24	25
Utrecht	58	78	94	91	76	50	57	48	39	44	35
Friesland.....	25	8	25	3	2	3	2	2	30	47	48
Overijssel.....	116	209	182	214	237	222	220	97	166	201	195
Groningen	47	26	31	22	35	38	41	37	30	33	29
Drenthe	108	112	81	100	52	48	37	36	40	41	114
Limburg	62	104	107	119	123	111	140	131	138	142	135
	2.042	2.230	2.153	2.172	2.049	1.859	1.916	1.691	2.098	2.200	2.406

Tabel III. Centrale Werkplaatsen.

Provinciën	Febr. 1936	Maart 1936	April 1936	Mei 1936	Juni 1936	Juli 1936	Aug. 1936	Sept. 1936	Oct. 1936	Nov. 1936	Dec. 1936
Noord-Brabant	242	306	272	296	270	252	268	275	266	279	315
Gelderland	325	563	492	517	507	456	540	537	595	584	632
Zuid-Holland	682	683	648	691	686	647	665	668	479	762	802
Noord-Holland	189	166	161	153	135	154	174	155	342	196	207
Zeeland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Utrecht	—	—	—	—	—	—	—	—	38	80	83
Friesland	—	26	24	—	—	—	—	—	10	10	13
Overijssel.....	138	122	118	136	109	100	96	100	113	100	94
Groningen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drenthe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Limburg	—	5	30	44	42	38	63	61	71	63	68
	1.576	1.871	1.745	1.837	1.749	1.647	1.806	1.796	1.914	2.074	2.214

De aantallen deelnemers aan de Centrale Werkplaatsen, die wegens het vinden van werk vertrokken,

Tabel IV. vergeleken bij de aantallen deelnemers.

Provincie	Bank-werkers		Timmer-lieden		Kantoor-be-diensten		Electri-ciens		Las-schers		Schil-ders		Lood-gieters		Auto-monteurs		Grond-werkers (on-ge-schoold.)		Diverse bedrijven		Totaal		
	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	Nov.	Dec.	
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
Noord-Brabant.....	a	71	103	59	89	50	48	22	23	2	3	14	15	1	1	4	4	53	27	3	2	279	315
	b	15	31	14	22	18	8	7	3	1	2	9	6	1	1	1	20	6	2	3	85	79	
Gelderland	a	55	83	83	88	32	34	31	40	7	4	38	50	4	5	23	19	1	310	308	584	632	
	b	16	14	12	10	5	9	7	6	4	3	6	4	2	3	5	3	5	2	3	58	55	
Zuid-Holland	a	277	279	161	168	78	80	62	50	33	41	66	94	14	19	17	23	34	30	20	18	762	802
	b	104	98	43	29	15	17	16	9	10	5	9	12	3	3	5	6	6	5	3	216	182	
Noord-Holland	a	37	41	94	112	18	5	30	31			11	14			1	1	2	5	1	196	207	
	b	12	7	24	22	6	5	9	6			5	1						1	1	57	41	
Utrecht	a	14	14	16	20	5	5	21	20	1		14	13							9	11	80	83
	b			4	1			2				1								3	7	4	
Friesland	a	1	1	1	2	3	3					1	2			1	1	3	2	1	10	13	
	b																		1		1		
Overijssel.....	a	24	23	24	14	12	13	8	8			3	4	2	3			10	12	17	17	100	94
	b	7	2	11	3	1	1	1				2	1	1	1			1	1	5	4	28	12
Limburg.....	a	10	12	5	4	21	19	9	9			2	5	6	7			10	12	7	3	63	68
	b	3	4	4	5	1	3	6				2	1	1	1			7	3			23	17
Totaal.....	a	489	556	443	497	219	207	183	181	43	48	149	197	27	35	45	48	110	87	366	358	2074	2214
	b	157	156	112	87	50	40	45	31	15	7	35	28	4	8	9	11	34	9	14	13	475	390

a = aantal deelnemers bij den aanvang der maand.

b = „ „ in den loop der maand vertrokken wegens het vinden van werk.

Bij de verdere beoordeeling van deze zaak mag nu de vraag worden gesteld, of het verantwoord zou zijn, thans tot inperking van den arbeid, die is opgezet, over te gaan. Ik geloof, dat de cijfers, die hier zijn gegeven, voldoende aantonen, dat dit helaas nog niet het geval mag zijn. Zeg ik te veel, wanneer ik tot de conclusie kom, dat de cijfers zelfs een aansporing moeten zijn om meer te doen, omdat de lust van de jongeren zelf helaas veel en veel te wenschen overlaat. Men verlieze niet uit het oog, dat het niet kunnen verrichten van arbeid door jongeren, juist in den leeftijd, dat de dadendrang het grootst is, op den duur funeste gevolgen voor het individu en voor de samenleving moet hebben, zoodat het in hooge mate valt toe te juichen, dat de maatschappij zelf, nu een zes jaar geleden, stappen deed, om zooveel mogelijk tegen het groeiende kwaad in te gaan.

Ik geloof niet, dat het de maatschappij onverschillig laat, dat zooveel duizenden jongeren de wereld doorgaan zonder arbeid te verrichten. Dit heeft ontegenzeggelijk op de zedelijke en geestelijke vorming van ons volk grooten invloed. Ook al erkent men ten volle, wat reeds is gedaan en de practische onmogelijkheid om allen, die niets doen, aan eenige bezigheid te helpen, toch is er alles voor te zeggen, dat, wil men op den duur nog grotere inzinking tegengaan, een sterke activiteit hier geboden is. „Jong Holland snakt naar werk”. Ziehier een slagzin met groote waarheid, die wij telkens tegenkomen, waarbij volkomen terecht een beroep op de burgerij wordt gedaan om het kampwerk te steunen. Niet genoeg kan hier, naast de Overheid, worden geholpen. Echter moet men zich nu geen illusie vormen, dat werkelijk heel jong Holland ook zoo naar werk snakt. Integendeel, er zijn duizenden en duizenden, die eenvoudig de mogelijkheden, welke het hiervoren beschreven werk biedt, niet grijpen. Nu is het gemakkelijk genoeg om te zeggen, dat er sprake is van schuld bij deze jongeren. Wie dit zegt, miskent de algemeene maatschappelijke werking van de moeilijke jaren, welke wij achter ons hebben en van den zwaren tijd, waarin wij nog verkeerden. In de kringen, waar de jeugdorganisatie tot ontwikkeling is gekomen, zijn er duizenden te vinden, die begrepen hebben, wat Overheid en organisaties hun bieden en die van deze gelegenheid dan ook gebruik maken. Echter zijn er tienduizenden, die niet door de jeugdorganisaties zijn gegrepen, die langs 's Heeren straten loopen, min of meer berustend in de omstandigheden, waarin zij verkeerden, dikwerf ook niet begrijpen, hoe dit alles over hen gekomen is en die opgroeien, hoe...?

Nu is de zorg voor de werkloze jeugd tot nog toe in ons land geheel gebaseerd geweest op de vrijwilligheid. Die vrijheid is een kostelijk goed en door het inzetten van al onze krachten, desnoods zelfs van ons leven, moeten wij voor die vrijheid strijden. Maar niet minder belangrijk dan de vrijheid, is het antwoord op de vraag, of de gemeenschap er zonder meer in mag berusten, dat duizenden en nog eens duizenden opgroeien, ontwend aan den arbeid, en later totaal vreemd staande tegenover wat toch 's menschen eerste plicht is: werken.

Werkloozenzorg is een levend organisme. Niets is erger dan verstarring op dit gebied. Wanneer nu na 6 jaar werken op het terrein van de zorg voor de werkloze jeugd, na werken met veel moeite en ontzettend veel inspanning, blijkt, dat de groep, die men bereikt veel en veel te beperkt blijft, dan dringt zich de vraag aan ons op, of beperking van de vrijheid op dit punt niet uitgaat boven het doctrinair handhaven van het begrip op zichzelf, dat hier een leegheid en een gevaar dreigt te worden. Ik stel deze vraag thans niet met de bedoeling om er nu dieper op in te gaan. Wel wil ik trachten aan te toonen, dat door een algemeen reveil, door een flink en krachtig optreden van alle kanten in de sfeer van de volledige vrijheid van handelen, nog veel en veel te

doen valt, in elk geval belangrijk meer dan nu geschiedt.

Het zij mij in dit verband vergund de aandacht te vestigen op een rondschriften van den Minister van Sociale Zaken, Mr. M. Slingenberg, gedateerd 24 December 1936, waarin de aandacht wordt gevestigd op den arbeid voor de werkloze jeugd en waarbij de Minister schrijft, dat krachtige middelen moeten worden gebezigd, om de jonge werklozen duidelijk te maken, dat het hun plicht is, zich niet langer te onttrekken aan de vele mogelijkheden, welke op het terrein van de cultureele zorg voor werklozen worden geboden. Teneinde nu te bereiken, wat allen ongetwijfeld willen, nl. een grotere belangstelling voor dezen arbeid, dringt de Minister er op aan, plaatselijk een sterke centralisatie in de organisatie van het jeugdwerk tot stand te brengen¹⁾.

Wie deze circulaire met eenige aandacht leest, zal begrijpen, dat hier veel te doen valt.

Nu is van groot belang, mede in verband met hetgeen ik hiervoren heb gezegd omtrent het niet voldoende deelnemen van de jongeren aan den arbeid, dat propaganda wordt gemaakt.

De practijk heeft echter geleerd, dat het nemen van maatregelen soms moeilijk is, omdat men dikwerf niet precies weet, hoe het met de werkloosheid onder de jongeren is gesteld. Om hier nu goede verbetering te krijgen, is in Augustus van het vorig jaar in de gemeenten Breda en Nijmegen het noodige gedaan om te komen tot een algemeene registratie, welke de niet-schoolgaande mannelijke jeugd van 14 tot 21 jaar omvat. Deze zaak is in groote lijnen reeds in een vorig artikel uiteengezet.²⁾

Het is thans mogelijk eens na te gaan, welke leering in de gemeenten Breda en Nijmegen uit deze registratie is te trekken. De eindcijfers voor de jongeren van 14 tot 21 jaar geven het volgende beeld.

		14	15	16	17	18	19	20	21	tot.
Breda	werkend	203	382	413	478	468	429	420	93	2886
	werkloos	81	85	72	69	88	95	112	19	631
Nijmegen	werkend		218	356	441	396	405	405	317	2540
	werkloos		134	116	140	123	156	176	204	1058

Uit de gegevens blijkt verder, dat in Breda 72 jonge menschen de Centrale Werkplaats bezoeken en 1 een kamp en in Nijmegen respectievelijk 148 en 19. Die gegevens toonen verder aan, dat in beide gemeenten ongeveer 12 pCt. van de in werkelijkheid werkloos zijnde jeugd maar deelneemt aan hetgeen de Overheid voor hen heeft opgezet. Men ziet uit deze cijfers, die in andere gemeenten zeker geen beter beeld zullen vertoonen (in een vrij groot aantal gemeenten zou het beeld negatief moeten zijn, omdat men daar niets doet), dat er nog veel gebeuren moet en dat de registratie hier belangrijke diensten kan bewijzen. Ik bedoel hiermede dit, dat men door de verkregen wetenschap van elk der jongens beter in staat is allerlei maatregelen toe te passen. Het samendringen van al het werk in één plaatselijke organisatie maakt, dat men beter de stappen kan overwegen, die gedaan moeten worden.

In dit verband moge ik ook nog wijzen op het z.g. 2 op 1 stelsel, dat ten doel heeft de werkloosheid onder de jongeren te bestrijden door tewerkstelling van 2 jongens op de plaats, waar anders 1 zou staan.

De jonge menschen ontvangen voor den halven dag het halve normale loon. Men zal allicht vragen, is het voor de jongeren van zooveel betekenis, dat dit 2 op 1 stelsel wordt toegepast? Zij ontvangen toch maar een half loon en men heeft geen zekerheid, dat zij op 21-jarigen leeftijd werkelijk in het bedrijfsleven worden opgenomen.

Men moet bij het beoordeelen van deze zaak, geloof ik, voor oogen houden, dat jongeren, die tusschen

¹⁾ Zie voor een uittreksel uit deze circulaire E.-S.B. van 6 Januari 1937, pag. 14.

²⁾ E.-S.B. van 16 December 1936, pag. 916.

14 en 21 jaar, zij het dan ook maar door middel van arbeid gedurende halve dagen, hun vak hebben geleerd, op 21-jarigen leeftijd, bij de telkens blijkende beteekenis van vakkenis, veel en veel gemakkelijker als volwaardig arbeider aan den slag kunnen komen, dan zij, die tusschen hun 14e en 21e jaar practisch niets hebben geleerd. Dat het bedrijfsleven groot belang heeft bij een niet al te krap aantal vakarbeiders, spreekt, geloof ik, zoo duidelijk, dat het geen nadere toelichting behoeft.

MEYER DE VRIES.

DE EFFECTENMARKT IN DE AFGELOOPEN WEKEN.

Van de twee groote afdeelingen der kapitaalmarkt, de obligatie- („beleggings”-) en de aandelenmarkt, heeft ontegenzeggelijk de laatste gedurende de afgelopen weken veel sterker de aandacht getrokken, ook van hen, die van de studie der prijscourant niet hun voornaamste bezigheid plegen te maken. Dit is begrijpelijk. Na een sinds maanden aanhoudende, haast onafgebroken hausse, die, na de depreciatie van den Gulden, de reeds vroeger begonnen opwaartsche beweging krachtig accentueerde, is — in overeenstemming met de internationale beurzen — te Amsterdam de eerste groote terugslag ingetreden. De omvang van deze daling wordt zoowel over- als ook onderschat, zoodat het wel gewenscht is, vooral over de werkelijke beteekenis van dezen koersval en van de daaraan voorafgaande stijging, een eenigszins juist inzicht te verkrijgen.

Bij een poging daartoe doet zich echter aanstonds de vraag voor, welk *uitgangspunt* te kiezen. Meestal dienen bij dergelijke berekeningen en beschouwingen de koersen van 26 September, den laatsten beursdag vóór de depreciatie, als basis. Gaat men van de toen genoteerde koersen uit, dan wordt — in navolging van wat Britsche en Amerikaansche indices (vooral ook de dagelijks in verschillende Nederlandsche bladen gepubliceerde „Dow Jones averages” van industriele, spoorweg- en public utility aandelen te New-York) te zien geven, de theorie gehuldigd, „Dollar blijft Dollar”, „Pond blijft Pond” en „Gulden . . . Gulden”.

Hieruit schuilt echter, zooals ook dikwijls tusschen de eischen der theorie en de wenschen der practijk, o.i. een zekere tegenstrijdigheid. Huldigt men nl. de opvatting, dat de depreciatie van den Gulden een feit van zóó beslissende beteekenis voor het economisch leven is, dat men als het ware een nieuwe jaartelling daarmee begint, dan zou men eigenlijk met den factor depreciatie bij alle volgende koersen rekening moeten houden. Doet men dit, hetgeen meestal om praktische redenen gebeurt, niet, dan wordt de depreciatie als het ware tot een *causa inter causas*, dan wordt zij meer „nominalistisch” dan „realistisch” beschouwd, want de koersreeks, die met haar den aanvang maakt, wordt overigens ongewijzigd voortgezet.

Wenscht men den invloed der depreciatie bij de beoordeeling van het koersverloop te isoleeren, of uit te schakelen, dan doet zich de eigenaardigheid voor, dat deze invloed niet bij alle op de kapitaalmarkt gehandelde waarden even sterk is en ook niet even snel gevoeld wordt. Het minst zal de invloed bij de obligaties zijn, het spoedigst en volledigst zal zij bij de aandelen — met uitzondering van de bank-

aandelen — tot uitdrukking moeten komen. M.a.w. men zal, waar de depreciatie nagenoeg 20 pCt. beliep, bij de voor verandering der monetaire waarde gevoeligste aandelen een toeslag van pl.m. 25 pCt. moeten maken, en zal slechts het verschil tusschen deze 25 pCt. en de later genoteerde koersen op rekening van andere factoren dan de verandering der muntwaarde moeten zetten. (Tot deze andere factoren kan natuurlijk ook de economische vooruitgang behooren, dien men van de depreciatie verwacht, en deze verwachting zelve).

De zich trouwens niet op één dag voltrekkende depreciatie heeft niet tot een koersstijging met de volle 25 pCt. over de geheele lijn geleid. Het duurde tot 2 October, alvorens de aandelenmarkt een stijging met gemiddeld pl.m. 25 pCt. te zien gaf. Op denzelfden dag waren de koersen van bankaandelen slechts met 14.4 pCt. gestegen en weerspiegelden de koersen van vaste rente dragende waarden (obligaties) de verwachtingen van dalende rente of verbetering der positie der debiteuren met een stijging van 3.6 pCt.

Kiest men, hetgeen hier, om het verschil tusschen de twee methodes duidelijk te maken, geschiedt, dezen dag, waarop de zuiver monetaire uitwerking der depreciatie voor de daarvoor gevoeligste waarden een feit was, tot uitgangspunt, dan zijn de koersen dezer aandelen daarna met 54.4 pCt. gestegen, totdat zij in Maart — in volkomen overeenstemming met de New-Yorksche beurs en met de internationale goederenmarkten — hun hoogtepunt hebben bereikt, terwijl de hoogste koersen van bankaandelen met een stijging van 16.9 pCt. reeds in Februari en die van de obligaties met een stijging van 2.9 pCt. al in Januari werden geboekt.

Van deze — laat ons zeggen — reële koerswinsten bleef bij de daling, die op 29 April haar dieptepunt bereikte, een zeer ongelijkmatig deel behouden: gewone aandelen verloren — zonder rekening te houden met dividendbetalingen — een derde der winst, obligaties twee vijfden en bankaandelen drie vijfden. Een en ander blijkt uit onderstaande tabel.

Houdt men echter rekening met de wenschen der practijk, die meer daarnaar vraagt, hoeveel een fonds steeds een bepaalden dag is gestegen of gedaald, dan hoeveel deze verandering onder uitschakeling van den depreciatiefactor beliep, dan zal men de tweede methode kiezen en den depreciatiefactor buiten beschouwing laten. In dit geval belooft de koersstijging sinds 26 September bij deze 16 aandelen 93.6 pCt. Van de stijging bleven drie vierden, 76.2 pCt., behouden, terwijl één vierde, 23.8 pCt., weer verloren ging. Een dergelijke reactie is niet als buitensporig te beschouwen, en wordt ook in Amerika als niet ongebruikelijke reactie opgevat na een tijd van opwaartsche beweging, waardoor de markt natuurlijk gevoeliger wordt voor ongunstige feiten. Indien deze opvatting juist is — en de algemeene economische situatie pleit ondanks den teruggang der goederenprijzen niet voor het tegendeel — dan zal de vrees, die door sommigen werd geuit, toon de koersen na eenige weken van aarzeling vrij sterk daalden, nl. dat deze inzinking met die van den herfst 1929 is te vergelijken, zeker niet behoeven te worden gedeeld. Toen vielen de gemiddelde koersen van 30 industriele aandelen te New-York van 381.17 (op

Het koersverloop ter beurze van Amsterdam sinds de depreciatie van den Gulden. 1)

Soort	26 Sept.	2 Oct.	Stijging %	Hoogste koers sinds de depreciatie bereikt in	Stijgingsinds 2 Oct.		Koers 29 April	Van de stijging sinds 2 October				
					punten	%		verloren punten	%	behouden punten	%	
16 div. aand...	129.45	162.32	25,4	250.64	Maart	88.32	54,4	221.83	28.81	33	59.51	67
3 bankaad. . .	125.63	143.67	14,4	174.17	Febr.	30.50	16,9	156.00	18.17	60	12.33	40
6 obligaties . .	94.36	97.74	3,6	100.60	Jan.	2.86	2,9	99.44	1.16	41	1.70	59
25 fondsen . .	120.57	144.58	20,0	204.59	Maart	60.01	41,5	184.56	20.03	32	39.98	67

1) Gebaseerd op de oude indexcijfers in het Maand- en Kwartaaloverzicht der Rotterdamsche Bankvereeniging; een nieuwe reeks is in voorbereiding.

3 September 1929) tot 198.69 (13 November), dus met 182.58 punten of 48 pCt. van het hoogste peil, terwijl de teruggang te Amsterdam gedurende de laatste weken, hoe gevoelig ook, toch maar 11.5 pCt. van het tevoren bereikte hoogste niveau beliep. Aan de daarop volgende, meer dan twee jaren durende, groote daling te New-York, toen de koersen van 294.07 met 252.85 tot 41.22 (of met 86 pCt.) inzakten, willen wij in dit verband niet denken, juist omdat zij zich gedurende een zoo lange tijdsruimte voltrok, terwijl wij bij den laatsten Amsterdamschen koersval met een gebeurtenis hebben te maken, die — althans tot nu toe — slechts eenige weken besloeg. Dit sluit echter niet uit, dat door dezen koersval tal van goede Nederlandsche aandelen het laagste peil in het loopende jaar hebben bereikt, en dergelijke vaststellingen zijn het, veel meer dan de werkelijke omvang van de koersverliezen, die tot pessimistische beschouwingen en overdreven voorstellingen van de groote der daling aanleiding geven.

Een opmerkelijk, echter in dergelijke tijden meer voorkomend feit is, dat de beurs volkomen *ongevoelig bleef voor gunstige berichten*. Daartoe werd de eerste schuchtere aankondiging van een internationale economische toenadering helaas niet gerekend — immers de vrees, dat de vrede zou „uitbreken”, was een zeer voornamelijk oorzaak der flauwe houding der goederenmarkten — maar gunstige jaarverslagen, hervatting van dividendbetalingen en de talrijke dividendverhoogingen mogen in dit verband wel worden genoemd.¹⁾ Zoo ging, om een voorbeeld te noemen, de dividendverhoging van de Unilever N.V. haast onopgemerkt voorbij, vermocht het jaarverslag van de Internationale Crediet- en Handelsvereniging „Rotterdam” — „een verslag om van te water-tanden”, schreef een der financieele bladen — waarvan het verschijnen door een algemeen flauwen dag werd gevolgd, niet een koersverlies van liefst 15 pCt. te voorkomen, en bleven reeds tevoren berichten over de vaste houding der petroleummarkt of over het verloop der Londensche suikerconferentie zonder eenigen invloed op een beurs, die zich echter zeer gevoelig voor de prijsdaling van rubber, tin en koper toonde.

Men zal kunnen vragen, of voor de zwakke houding van Amsterdam ook *specifiek Nederlandsche oorzaken* waren aan te wijzen. Ziet men van de houding der goederenmarkten af, dan moet dit ontkend worden. Amsterdam, reeds in de 17e eeuw de „barometer der Europeesche politiek”, onderging in sterke mate den invloed der internationale beurstendens, die, gedeeltelijk om uiteenloopende redenen, te New-York, Londen en Parijs, zooals bekend, ongunstig was. Het groote belang, dat het Nederlandsche publiek bij Amerikaansche aandelen heeft, en dat tijdens de vrees voor depreciatie, maar ook tijdens de koersstijging te New-York, na de depreciatie van den Gulden, zeer sterk werd uitgebreid, verklaart den invloed, voor wat New-York betreft, voldoende; slechts terloops zij opgemerkt, dat de omzetten in Amsterdam in sommige favorieten zooals Shell Union (in andere tijden ook Cities Service of Tidewater Associated) soms grooter zijn dan te New-York.

Wat de *Londensche koersverliezen*, die men op een milliard Lstg. schat, en haar oorzaken betreft, zoo werd de uitwerking daarvan te Amsterdam dezen keer door een bijzondere omstandigheid sterker dan in andere jaren gevoeld: de arbitrage in Amerikaansche waarden tusschen Londen en Amsterdam had een groote vlucht genomen, waarbij Londen steeds als gereede afnemer van „amerikaantjes” optrad, zoodra Amster-

¹⁾ Een staaltje van de mentaliteit der beurs, „himmel-hoch jauchzend, zu Tode betrübt” is het volgende: toen begin Maart de tinprijs te Londen Lstg. 242½ beliep, noteerden te Amsterdam aandelen Billiton Mij., IIe rubriek 561 pCt.; tegenwoordig is de Londensche tinprijs Lstg. 245½, maar aandelen Billiton Mij. zijn tot onder de 500 pCt. gevallen.

dam wenschte te verkoopen. Na het inzetten van de koersdaling was Londen echter niet meer koper, en ging voor Amsterdam een belangrijke steun verloren.

De te *Parijs* heerschende onzekerheid kwam zeer duidelijk in de koersen van die aandelen tot uitdrukking, die tusschen Amsterdam en Parijs levendig worden verhandeld, d.w.z. in de eerste plaats Koninklijke. Parijs was echter niet, zooals anders in tijden van valutavrees, de groote koper voor deze aandelen, maar verkocht dikwijls, blijkbaar bevreemd voor maatregelen, die tegen het bezit aan buitenlandsche fondsen zouden kunnen worden genomen. Deze invloed van Parijs toonde zich soms in het koersverloop van Amsterdam Rubber, dat in die dagen niet in overeenstemming was met dat van andere levendig verhandelde rubberaandelen. Het langst en het sterkst boden de jongste favorieten der Amsterdamsche markt, scheepvaart-aandelen, weerstand aan de ongunstige factoren; maar tenslotte konden ook zij zich niet aan de algemeene tendens onttrekken.

De *beleggingsmarkt* toonde in den allerlaatsten tijd weer een iets minder lusteloos voorkomen, en naarmate het publiek zich met de gedachte begint te verzoenen van zijn beleggingen minder dan de tot voor kort gewone rente te verkrijgen, zal deze betere stemming veld winnen. Daarbij komt, dat na 1 Mei steeds groote bedragen belegging zoeken en de kapitaalbezitters wel tijdelijk, maar toch niet permanent uit de markt zullen blijven en vooral niet, wanneer de perspectieven op de aandelenmarkt minder rooskleurig zijn en een overheveling van de onder andere omstandigheden op de beleggingsmarkt geplaatste middelen naar de aandelenmarkt minder aantrekkelijk doen schijnen. De bedragen, die op belegging op de kapitaalmarkt wachten, zijn zoo groot, dat de Vereeniging voor den Effectenhandel in haar zoo juist verschenen jaarverslag zelfs van een *gebrek aan geschikte beleggingsobjecten* kon schrijven, en, in verband daarmee, ook het vraagstuk van het *embargo op buitenlandsche leeningen* weer ter sprake bracht. Trouwens, dit embargo is in den laatsten tijd niet meer met dezelfde gestrengheid gehandhaafd als eenige maanden geleden; althans voor buitenlandsche conversieleeningen stond de markt open — zelfs in die enkele gevallen, waar Belgische debiteuren hooge rente dragende guldenleeningen in lager rentende frankenleeningen converteerden. Wat Nederlandsche obligaties betreft begint een nieuw type de bijzondere belangstelling der beleggers te trekken: *leeningen met lagen (3 pCt.) rentevoet, echter met een niet al te langen gemiddelden looptijd (6 à 9 jaren)*. Wie zich ervan rekenschap geeft, dat in onzen zoo vele en zoo snelle veranderingen brengenden tijd, ook in een bestek van vijf of tien jaren heel veel kan veranderen, dat in dit tijdperk veranderingen kunnen intreden grooter en gewichtiger dan vroeger in dertig of veertig jaren, zal het groote koersverschil tusschen deze leeningen en die met zeer langen looptijd misschien vooral psychologisch en minder door de feiten gemotiveerd vinden.

In elk geval staat men, wat de obligatiemarkt en wat de aandelenmarkt betreft, in een periode, die nauwkeurige waarneming en beoordeling der feiten vereischt.

Dr. W. MAUTNER.

DE VERHOUDING POND-DOLLAR.

In het centrum van de belangstelling voor de internationale wisselmarkt staat sedert eenigen tijd de verhouding Pond-Dollar. De stemming van den Dollar is bij voortduring flauw, schrijft de Engelsche financieele pers, en wij schrijven het na. Terecht of ten onrechte? Wanneer men in Londen de Dollar-notering van 4.80 geleidelijk ziet opkruipen tot 4.90, dan zegt men daar, dat de Dollar flauw ligt, en terecht, want ten aanzien van het Pond is de Dollar lager in prijs. Maar mogen wij dat zoo maar nazeggen? De Dollar is een aan het goud gekoppelde munt met goudpunten, het Pond is een zwevende valuta.

Wanneer de Dollar in vergelijking tot het Pond depreciert, of wel het Pond ten aanzien van den Dollar apprecieert, dan is het zeker niet geoorloofd om dadelijk te concluderen, dat de Dollar flauw ligt, althans niet voor een niet-Engelschen beoordeelaar. Alvorens een keus te doen uit de terminologie: de Dollar is flauw of het Pond is vast moet men zich vergewissen hoe de vraag- en aanbodsverhouding van beide valuta's is in vergelijking tot den evenwichtstoestand van beide.

Wanneer men dan nagaat wat de oorzaken zijn van het Dollaraanbod te Londen, dan komt men in de eerste plaats tot de aanhoudende goudverscheppingen als bron van dat aanbod. Het goud, dat op de Londensche markt wordt aangeboden en dat in de laatste maanden een recordomvang bereikte — uit drie bronnen: nieuwe productie, liquidatie van hamstervoorraden, en Rusland, waarvan het aanbod deels nieuwe productie is en deels oude voorraad — heeft voor een groot deel geen anderen uitweg gevonden dan Amerika. Deze goudarbitrage was afwisselend loonend, soms zeer loonend, zoo bijv. in de laatste week toen het risico van wijziging van den goud-biedprijs in New-York hoog werd aangeslagen en daardoor goud in de Londensche markt belangrijk beneden New-Yorksche pariteit lag. Maar steeds is deze arbitrage in functie geweest en steeds werden uit dien hoofde Dollars aangeboden. Nu beteekent goudarbitrage naar een land altijd aanbod van de valuta van dat land, en dus druk op den wisselkoers. Maar normale goudarbitrage vindt alleen maar plaats, wanneer de munt van het bestemmingsland zeer hoog in prijs is; door het aanbod van die munt, dat dan uit de arbitrage voortvloeit, wordt dan de koers wel gedrukt, maar ondanks dien druk blijft de koers hoog, dus de betrokken munt „vast”, nl. boven het hoogste goudpunt, want anders staat dadelijk de goudverzending stop. Bij de werking van den gouden standaard is het dus onmogelijk dat, terwijl er voortdurend goudverzending naar een land plaats vindt, de valuta van dat land flauw ligt.

Nu moet men in dit verband scherp onderscheiden: goudverzending om het surplus aan vraag boven aanbod van een valuta te kunnen bevredigen door een bedrag van de betrokken munt te creëren door goudarbitrage, en goudverzending, die resulteert uit vraag en aanbod op de goudmarkt, waarbij dus het goud gewoon als marktwaar is te beschouwen, die daaraan gaat, waar de hoogste prijs is te maken. In beide gevallen doet zich goudarbitrage voor. In het eerste is deze beweging „monetair” georiënteerd; in het tweede zuiver „commercieel”. De monetaire goudarbitrage doet als regel goud verplaatsen van de eene centrale bank naar de andere (c.q. van het eene wisselkoersnivelleeringsfonds naar het andere); de commercieele gaat, wat betreft het land van verschepping, buiten de centrale bank om; de bron van verzending is de open markt. Nu kan men constatareeren, dat voor het overgrote deel de recente goudarbitrage naar Amerika van het „commercieele” type was. Maakt dit nu een principieel verschil? Wanneer Amerika meer invoert dan uitvoert (zichtbaar en onzichtbaar tezamen genomen), wanneer dus de betalingsbalans passief is, dan ligt de Dollar flauw. En wanneer nu een belangrijk deel van dien import bestaat uit goud, dan verandert dat aan de situatie niets. Aldus zou men tot de conclusie komen, dat in geval van „commercieele goudarbitrage” goudverzending naar een land wel degelijk gepaard kan gaan met een flauwe stemming voor de betrokken valuta, in tegenstelling dus met de monetaire goudarbitrage, die persé met een vaste stemming voor die munt gepaard moet gaan.

Wanneer nu een valuta sterk aangeboden is, meer dan de vraag — inclusief die, welke door de lage koers wordt uitgelokt — kan opnemen, dan wordt de koers zoo laag, dat het laagste goudpunt wordt bereikt, zoodat dan monetaire goudarbitrage uit het

betrokken land optreedt. *Zoo zou men, voortbordurend op het bovenstaande, tot het vreemde geval kunnen komen, dat als gevolg van commercieele goudarbitrage naar een land de koers van zijn valuta zoozeer daalt, dat daardoor monetaire goudarbitrage uit dat land in het leven wordt geroepen.* Zulk een anomalie is niet denkbaar bij een algemeen toegepasten gouden standaard! Want indien het loonend is om uit Amerika goud weg te halen, dan zal de vrije goudmarkt met een surplusaanbod altijd loonender uitweg vinden in het land, waarheen het uit de Vereenigde Staten weggearbitrageerde goud gaat. Uitgaande dus van een toestand, zooals die onder den gouden standaard bestaat, is het volkomen ondenkbaar, dat door goudverscheppingen naar een land de betalingsbalans passief wordt, en dus de munt zoo aangeboden, dat het goudexportpunt wordt bereikt.

De situatie is echter op het oogenblik heel anders dan bij een algemeen gouden standaard. Kan dan nu deze anomalie wellicht wel voorkomen? Amerika geeft — behalve voor België, wat in dit verband van weinig betekenis is, omdat België zelf niet weer vrij goud afgeeft, zoodat niet via de Belgische Nationale Bank een band met andere markten kan worden gelegd, zooals destijds via de Banque de France — alleen goud af naar Engeland en Frankrijk en dat nog alleen op grond van de driehoeksovereenkomst, dus aan de Egalisatiefondsen met uitschakeling van de arbitrage. Wanneer nu maar de Egalisatiefondsen in deze landen — gezien de weinig gunstige Fransche betalingsbalans is feitelijk alleen Engeland hier van belang — hun goudaankoopprijs dusdanig stellen, dat, gegeven de wisselkoersen, geen goud uit Amerika kan komen, en zelfs het op de open markt aangeboden goud niet op de „fixing” aan hen wordt gelaten, dan is feitelijk de mogelijkheid van monetaire goudarbitrage uit de Vereenigde Staten tot een fictie geworden. En zoo zou het dus mogelijk zijn, dat bij een passieve Amerikaansche betalingsbalans er goud naar New-York gaat, welke goudverzending dan zelf eenige oorzaak zou kunnen zijn van die passiviteit.

De oorzaak van die wonderlijke situatie ligt dan echter geheel bij de monetaire politiek in Engeland, waar men den goudprijs dusdanig fixeert, dat het goudaanbod in de markt aan het Equalisation Fund voorbij gaat naar New-York, terwijl de betalingsbalansverhoudingen logischerwijze Engeland als bestemmingsland zouden aanwijzen. Die fixatie van den goudprijs beteekent dan echter ook een vaste houding van het Pond, zoodat men ook in dit geval kan concluderen, dat men niet van een flauwen Dollar mag spreken, doch van een vaste stemming van het Pond. Bij toepassing van een politiek, gelijkgeaard aan die van den gouden standaard, zou het aangeboden goud in Londen blijven, en zou dus de Dollar ook niet in die mate aangeboden zijn. Nu is het vreemdste van het heele geval, dat de Engelsche monetaire autoriteiten wel het goudaanbod aan zich voorbij willen laten gaan en niet door het Equalisation Fund willen doen opnemen, maar anderzijds terugdeinzen voor de sterke stijging van den Pondenkoers, die uit de dienovereenkomstige goudprijsfixatiepolitiek zou voortvloeien. Het kwam in den laatsten tijd regelmatig voor, dat het fonds in de markt Dollars aankocht tot steun van den koers daarvan, derhalve om stijging van het Pond tegen te gaan. Aankoop van Dollars door het fonds beteekent feitelijk aankoop van goud in New-York liggend. Zoo ging het in de Londensche markt aangeboden goud tegen lagen prijs weg naar New-York, terwijl het Equalisation Fund dat goud indirect en tegen hooger prijs weer terugkocht door in de wisselmarkt, na de fixing, te intervenueeren tot steun van den Dollar, aldus de Dollars opnemend waarvan het aanbod gecreëerd was door verzending van het goud, dat het fonds zelf niet in de markt had willen opnemen.

Bij zulk een kromme situatie te spreken van een flauwe stemming van den Dollar, lijkt wel wat voor-

barig. Wanneer de verhoudingen dusdanig liggen, dat gezien de vraag- en aanbodsrelatie Pond—Dollar Engeland het aanbod van goud op de vrije markt feitelijk geheel of gedeeltelijk moet opnemen, dan zal op den duur de Engelsche Regeering de consequentie daarvan moeten aanvaarden, of wel het Pond belangrijk laten stijgen. Wat er in den laatsten tijd gebeurde: het goud niet opnemen, maar toch stijging van het Pond willen tegenhouden door Dollars te koopen, is monetaire struisvogelpolitiek. C. A. KLAASSE.

AANTEKENINGEN.

Abessinië heeft behoefte aan kapitaal.

Vóór den oorlog met Italië had Abessinië voor den wereldhandel slechts geringe beteekenis. Met name het verbruik per hoofd van de inheemsche bevolking aan ingevoerde goederen was uiterst gering, zoo lezen wij in „Der deutsche Volkswirt” van 16 April jl., waaraan wij het volgende ontleenen. Dit niettegenstaande het feit, dat Abessinië een agrarisch land is zonder eenige industrie. De oorzaak wordt gezocht in de ongezone belastingtoestanden en in het ontbreken van eenig verkeersnet. De wekenlange karavaantransporten en de hooge tarieven van de C.F.E. (Compagnie du Chemin de Fer Franco-Ethiopie) verhinderden practisch iederen export van binnenlandsche producten.

De lijst van tot heden in Abessinië bekende bodemrijkdommen is tamelijk lang, al is zij zeker nog onvolledig, want Ethiopië is, wat de mineralen betreft, nog heel onvolledig onderzocht¹⁾.

De benutting van veel mineralen ter plaatse is veelal niet mogelijk als gevolg van een gebrek aan goede industriekolen. Een verscheping naar Europa komt, afgezien nog van de kostenverhoging tengevolge van de Suez-kanaalrechten, door het ontbreken van wegen en spoorwegen niet in aanmerking, want de vindplaatsen zijn meerdere honderden tot duizend kilometers van de kust verwijderd. De meeste provinciën beschikken evenwel over voldoende waterkrachten om het gebrek aan kolen, ten minste gedeeltelijk, door electriciteit te vervangen. Voor alles is evenwel een wegen- en spoorwegnet noodzakelijk. De aanleg hiervan is met name in het bergachtige Noorden en Westen zeer kostbaar.

In Addis Abeba vallen in de maanden Juli, Augustus, September in doorsnee 1200 m.m. regen. Het wegendeek moet van beton of asfalt zijn om hiertegen bestand te zijn. Het aanvoeren van de benodigde materialen (cement, asfalt, materiaal voor bruggen, enz.) is kostbaar, doch het is mogelijk cement in het land zelf te fabriceren. Alle noodzakelijke grondstoffen zijn hiertoe aanwezig en hoewel in Abessinië heel wat lagere loonen betaald kunnen worden dan in Europa, zal een kilometer straatweg, met name in het Noorden en in het Westen, nauwelijks minder kosten dan een kilometer „Reichsautobahn”. Hier komt nog bij de overbrugging van de vele beddingen, welke in den regentijd woeste stroomen zijn. Men kan begrijpen, dat hier onnoemelijke bedragen mee gemoeid zullen zijn, aannemende, dat voor een land, hetwelk drie maal zoo groot is als Italië, op zijn minst 10.000 km wegen noodzakelijk zijn.

De spoorweg Djibouti—Addis Abeba is voor het transport van materialen weinig geschikt. Ten eerste is de capaciteit beperkt (1 spoor, spoorwijdte 1 meter; per dag hoogstens 6 à 8 treinen met ieder een nuttige last van 140 à 160 ton). Ten tweede moet zij reeds dienen voor den aanvoer van de behoeften van het bezettingsleger. Tenslotte wordt in Djibouti een transitorecht geheven van alle Abessijnsche in- en uitvoergoederen en moet Italië zich van deze baan zoo spoedig mogelijk onafhankelijk zien te maken.

¹⁾ Genoemd artikel somt onder meer de volgende op: ijzererts, kali, zout, petroleum, asfalt, asbest, mica, marmor, salpeter, lood, koper, tin, zink, mangaan, goud, platina, gips, kalk, zwavel, enz.

In de vruchtbare streken kunnen vele producten voortgebracht worden²⁾. In de eerste plaats zullen maatregelen genomen moeten worden om de geringe productie van de Abessijnsche boerenbedrijven op te voeren. De wijze van bewerking van den bodem is nog dezelfde als ten tijde van de Pharao's. Moderne methoden moeten worden ingevoerd. Buitendien moeten sanitaire maatregelen worden getroffen, om de ziekten onder het vee, waaraan thans ongeveer de helft bezwijkt, te bestrijden.

Bovendien moeten de landbouwers en boeren door een beter belastingstelsel worden ontlast en moeten zekerder bezitsverhoudingen hun arbeidsjiver prikkelen.

Tusschen de 1900 en 3000 meter boven de zeespiegel is Ethiopië een ideaal land voor Europeanen. De meeste streken zijn vrij van malaria. Vooral de verbouw van koffie, oliëvruchten, katoen, sisal en hennep komt hier in aanmerking. De aanleg van koffieplantages is evenwel niet goedkoop, daar de koffieplant eerst in het derde jaar draagt en eerst na het vijfde jaar volledig levert. Katoen, met name wat betreft de kostbare Egyptische soorten, groeit heel goed in Abessinië. Voor groote aanplantingen zijn evenwel stuwdammen en verdere irrigatiewerken noodzakelijk. Ook de veeveelt is mogelijk en kan, met name van schapen, voor den export van wol, groote beteekenis voor Abessinië krijgen. Ook hiervoor is echter veel kapitaal vereischt.

Wil Italië, zoo besluit de schrijver, zijn bevolkingsoverschot naar Abessinië leiden, dan kunnen of kolonisten met kapitaal worden toegelaten of moet de Staat door zeer groote credieten de kolonisatie van het land financieren. Voorwaarde is de aanleg van een verkeersnet, hetwelk aan de kolonisten gelegenheid geeft hun producten af te zetten. Voor deze moeilijke taak zal veel tijd en veel kapitaal noodzakelijk zijn.

Maandstatistiek van verkeer en vervoer.

Met steeds meer nadruk is in de laatste jaren het verkeer de aandacht gaan vragen. Eenerzijds heeft dit ertoe geleid, dat een aanvang gemaakt is met het samenstellen zoowel van gedetailleerde jaarstatistieken (Statistiek van grootte en samenstelling der binnenvloot; Statistiek van de bevrachtingen en de wachttijden in de wilde vaart) als van eenmaal-verschijnende resultaten van onderzoekingen ten aanzien van speciale verkeersvraagstukken (Eigen vervoer van goederen per auto). Anderzijds blijkt de behoefte te bestaan aan gegevens over kortere periode, beknoper dan de jaargegevens, doch uiteraard meer recent. De maandstatistiek is daarvoor de meest aangewezen vorm.

In overleg met de Centrale Commissie van Advies en Bijstand voor het Verkeersfonds en met machtiging van de Centrale Commissie voor de Statistiek, heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek besloten, naast de reeds sinds lange jaren door de Afdeling Handels- en Verkeersstatistiek van dit Bureau bewerkte Maandstatistiek van den in-, uit- en doorvoer ook te doen verschijnen een *Maandstatistiek van Verkeer en Vervoer*.

Het ligt in de bedoeling deze Maandstatistiek van Verkeer en Vervoer *allengs te doen uitgroeien* tot een compendium van alle — uiteraard beknopte — gegevens, welke in een bepaalde maand met betrekking tot verkeer en vervoer bekend zullen worden. Ook die gegevens, welke door omstandigheden niet vaker dan eenmaal per kwartaal bekend kunnen worden, zullen in de daarvoor in aanmerking komende maandafleveringen een plaats vinden.

Voorloopig zal begonnen worden met de maandelijksche publicatie van cijfers over de bevrachtingen

²⁾ Opgesomd worden o.m. koffie, thee, cacao, rubber, tabak, peper, wijn, bananen, katoen, aardappelen, maïs, gerst, graan, enz.

en de wachttijden in de wilde vaart en over verkeer en vervoer in de havens van het Twente-kanaal. Binnenkort volgen ook gegevens over het vervoer met autobussen, touringcars e.d., mogelijk ook over de verkeersongevallen langs den weg. In de toekomst zal ook gestreefd worden naar het opnemen van maandgegevens met betrekking tot andere verkeers- en vervoerselementen. Bovendien zal elke maand een samenvattende tabel verschijnen met allerlei gegevens in uiterst beknopte vorm omtrent verkeer en vervoer, ook die elders zijn verschenen.

Het is verheugend, dat op deze wijze de statistische kennis omtrent het verkeers- en vervoerswezen in ons land, die over het algemeen zeer gering is, wordt vergroot. Deze publicatie zal op den duur een waardevolle aanvulling vormen voor de gegevens omtrent de bedrijvigheid op de binnenlandsche markt.

De expansie van de Japansche koopvaardijvloot. ¹⁾

Japan is momenteel bezig in snel tempo zijn koopvaardijvloot uit te breiden. Op de belangrijke zeevaartrijnen verschijnen steeds meer nieuwe en snelle Japansche schepen. Zoo zijn bijv. op de lijn naar New-York via Panama 18 nieuwe Japansche vrachtschepen van gemiddeld 10.000 ton dead weight in de vaart gebracht. Deze Japansche expansie heeft in Engelsche en Amerikaansche scheepvaartkringen haar reactie niet gemist en dan ook reeds tot den eisch van overheidssteun in deze landen geleid.

Nog bezet Japan de derde plaats, achter Engeland en de Vereenigde Staten, wat betreft de totale tonnage, doch in de klasse van schepen van 2000 ton en

¹⁾ Gegevens ontleend aan de „Far Eastern Survey” van 3 Febr. 1937.

grooter komt het reeds direct achter Engeland, in die van 10 jaar en jonger weer derde achter Engeland en Duitschland (de Vereenigde Staten zesde) en in die sneller dan 12 km derde met de Vereenigde Staten als vijfde.

In de afgelopen vijf jaar heeft de Japansche scheepvaart ook minder geleden dan die van Engeland en de Vereenigde Staten. Bedroeg het percentage opgelegde schepen in 1931 9 pCt. tegenover Engeland 18 pCt. en Amerika 27 pCt., dit is nu reeds gedaald tot een half percent, welk getal dan nog de voor sloop bestemde inhoudt.

De groote waarde van eigen scheepvaart van Japan hangt wel in de eerste plaats samen met de natuurlijke gesteldheid. Een eilandengroep met weinig natuurlijke hulpbronnen, overbevolkt en aangewezen op den import van grondstoffen, teneinde die tot weer te exporteeren eindproducten te verwerken, moet wel naar het bezit van een handelsvloot streven. De belangrijkste factor echter, welke mede tot het ontstaan van de groote tegenwoordige vloot heeft geleid, was het feit, dat in enkele oorlogen een nijpend gebrek aan scheepsruimte was gebleken, waarin men door aankoop van buitenlandsche schepen had trachten te voorzien. Sindsdien heeft Japan een stelselmatige subsidiepolitiek gevoerd.

Zoo genoot de Mitsubishi Company, waarin de na den oorlog met Formosa van 1875 door aankoop uit het buitenland verkregen schepen werden ondergebracht, een jaarlijksche subsidie van 250.000 Yen, terwijl eenige jaren later een tweede scheepvaartcombinatie opgericht werd. In 1885 smolten zij samen tot de Nippon Yusen Kaisha, met een kapitaal van 11.000.000 Yen (de staat garandeerde een dividend van 8 pCt. voor 15 jaar), terwijl verder nog de Osaka Shosen Kaisha eveneens sterk gesubsidieerd werd.

MAANDCIJFERS.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs. Basis 2 Januari 1929 = 100.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

	Banken	Kunstzijde	Industrie	Electriciteit	Handel-ondern.	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee	Totale beurswaarde
Gem. '29	101.9	73.1	119.-	114.4	95.6	88.6	99.1	100.2	95.-	99.9	87.3	92.7	103.2
„ '30	94.2	34.1	90.1	100.4	71.6	63.9	93.1	52.1	71.-	76.2	65.5	74.5	84.3
„ '31	73.6	22.7	60.7	83.-	52.2	45.9	52.3	48.2	47.1	46.3	45.5	46.3	55.1
„ '32	48.3	13.6	45.6	70.7	38.4	33.4	34.1	17.6	29.3	27.-	25.8	30.8	37.-
„ '33	51.5	10.7	48.7	80.7	41.-	40.-	41.-	26.7	28.2	27.4	25.4	39.5	40.5
„ '34	47.1	16.7	48.1	77.-	37.7	47.3	39.-	40.6	22.2	23.2	26.2	50.2	39.4
„ '35	50.-	14.1	52.1	69.9	39.7	49.4	43.8	43.2	23.7	24.4	29.3	47.1	42.-
„ '36	56.8	13.9	57.6	78.2	50.2	58.2	73.1	58.7	34.8	37.1	44.8	51.5	55.2
Jan. '36	52.2	12.8	53.4	71.9	44.6	54.1	56.6	46.9	31.9	32.2	39.2	48.8	47.8
Febr. „	52.8	12.9	54.4	76.2	45.8	54.2	60.5	50.5	31.1	32.3	39.4	50.1	49.3
Mrt. „	52.6	11.9	52.5	74.3	44.2	53.6	59.1	48.7	28.9	31.1	38.1	49.-	48.-
Apr. „	51.8	11.8	52.-	74.3	43.7	53.2	61.1	47.-	27.4	30.4	38.4	47.8	48.1
Mei „	52.-	11.8	52.6	73.6	44.-	51.1	63.8	44.4	26.6	29.1	38.6	46.4	48.6
Juni „	53.1	11.8	53.5	74.1	46.-	52.7	68.3	45.9	29.1	32.7	41.6	45.5	50.8
Juli „	54.-	11.9	53.7	77.9	47.2	52.4	66.3	50.1	29.8	33.7	45.8	47.3	51.1
Aug. „	54.7	12.6	53.6	77.9	48.-	53.2	69.7	50.6	31.1	34.5	44.7	47.2	52.1
Sept. ¹⁾ „	54.5	13.2	53.7	74.4	48.4	54.-	73.8	50.5	32.7	34.5	44.6	46.8	53.2
Oct. „	65.6	16.8	66.9	82.4	59.5	67.7	97.3	76.6	43.4	47.4	53.3	59.-	67.9
Nov. „	69.1	19.6	72.5	89.6	63.8	75.-	98.3	90.7	49.9	51.9	56.1	64.4	71.9
Dec. „	68.-	19.7	72.1	91.8	65.3	75.5	100.3	98.5	53.9	53.3	55.5	65.7	72.8
Jan. '37	72.2	20.5	77.5	95.-	71.4	77.2	102.2	103.9	61.5	60.9	60.2	70.5	77.2
Febr. „	77.1	26.4	79.5	105.4	78.5	80.3	107.6	110.8	64.3	62.2	64.9	80.5	81.3
Mrt. „	76.5	31.-	79.8	103.5	81.4	87.4	106.1	129.3	73.-	65.9	65.5	86.3	82.7
April „	75.-	30.1	77.8	101.4	78.4	81.7	102.4	117.5	77.6	62.4	61.8	83.8	80.-

Indexcijfer der totale beurswaarde 4 Januari 1937 14.278.942 = 100.

4 Januari	100.-	3 Februari	104.3	3 Maart	108.1	7 April	105.9
6 „	100.2	10 „	105.7	10 „	107.8	14 „	104.6
13 „	100.6	17 „	106.4	17 „	108.4	21 „	104.2
20 „	99.7	24 „	106.4	24 „	105.9	28 „	100.8
22 „	101.1	31 „	106.8	31 „	106.8		

¹⁾ Bij de samenstelling van de cijfers van Sept. 1936 zijn de noteeringen van den laatsten Woensdag buiten beschouwing gelaten, waardoor het loslaten van den gouden standaard geen invloed op deze cijfers heeft uitgeoefend.

Nadruk verboden.

De Navigation Law van 1896 gaf subsidie voor schepen met een bepaalde snelheid, die in Japanschen eigendom waren, met inbegrip van in den vreemde gebouwde jonger dan vijf jaar, en moedigde den scheepsbouw aan door subsidies aan werven, die met binnenlandsche materialen werkten.

De totale tonnage van Japansche stoomschepen krom zoodoende van 26.000 ton in 1873 tot 1.116.945 ton in 1906, terwijl het percentage Japansche goederen, vervoerd met eigen schepen, van 10 tot 50 pCt. steeg.

In de oorlogsjaren ontstond een geweldige hausse: in 1914 werden 642 schepen met een totale tonnage van 93.000 ton gebouwd en in 1918 2574 met een totale tonnage van 875.239 ton.

Het tekort aan ijzer en staal, veroorzaakt door het verdwijnen van Duitschland, Engeland en de Vereenigde Staten als leveranciers, was de eenige handicap voor deze uitbreiding.

De terugslag was onvermijdelijk; na den oorlog kreeg men een sterk vergroote vloot voor snel verminderende behoefte, hetgeen den scheepsbouw snel deed terugloopen.

De gesubsidieerde Japansche lijnen kwamen door de terugkomst van Engelsche en Amerikaanse diensten in moeilijkheden, moeilijkheden die voor de kleine, niet gesubsidieerde ondragelijk werden. Ook de volgende jaren gaven slechts weinig verbetering te zien.

Pas vier of vijf jaar geleden begon de ommekeer, welke tot den huidige „boom” geleid heeft. De depreciatie van den Yen en de toeneming van den Japanschen handel maakten mogelijk, dat steeds meer Japansche schepen in de vaart kwamen en zelfs vreemde moesten worden gecharterd. Om aan de vraag naar scheepsruimte te voldoen, de vloot te verjongen en arbeidsgelegenheid te scheppen, ontwierp de Regering in 1932 het *First Ship Improvement Plan*. Dit hield in: slooping van schepen, grooter dan 1000 ton en ouder dan 25 jaar, tot een toaal van 400.000 ton.

Nieuwbouw van schepen, grooter dan 4000 ton, van staal en met een snelheid van minstens 13.5 km tot een totaal van 200.000 ton. Per ton nieuwbouw werd dan een subsidie van 50 Yen verleend.

In 2 jaar werd dit plan verwezenlijkt, waarna een tweede, in April 1935, de slooping van 50.000 ton oude en vervanging door een zelfde totaal nieuwe schepen aangaf, waarbij per ton 30 Yen subsidie gegeven werd. Een derde plan, gelijklopend aan het tweede, volgde in Juni 1936, terwijl thans het grootste plan, ooit ontworpen, door het Japansche Ministerie van Verkeersmiddelen wordt voorbereid.

In vijf jaar zal een bedrag van 150.000.000 Yen worden aangewend voor aanbouw van uiterst snelle schepen, terwijl verder tank- en credietfaciliteiten gegeven zullen worden.

Gedurende de periode 1933 t/m. 1935 werden 439 schepen met een totale tonnage van 380.487 ton ge-

bouwd, in de eerste acht maanden van 1936 waren het er 141 met 158.417 ton, terwijl per eind Aug. 1936 er 108 op stapel stonden, die een totaal van 212.384 ton omvatten.

In 1936 nam Japan, wat tonnage betreft, reeds de voornaamste plaats in op de lijnen naar New-York, Ned.-Indië en Australië, hetgeen leidde tot moeilijkheden met de Australische en Ned.-Indische regeeringen. Beide conflicten werden tot begrijpelijke tevredenheid van Japan opgelost, aangezien bij deze overeenkomsten de overheerschende positie van Japan in de vaart op Australië werd vastgelegd, terwijl het nu ook het grootste aandeel in het vervoer op Ned.-Indië verwierf, dat het daarvoor niet had bezeten.

De Shipping Control Bill waakt tegen concurrentie van trampvaarders en outsiders op de vaste lijnen en geeft de mogelijkheid van regeeringsingrijpen in geval het vervoer tegen het publiek belang ingaat.

De verschillende „plans” en de „Bill” hebben wel eenige critiek uitgelokt. Men wees op de hogere bouwkosten in Japan tegenover andere scheepsbouwlanden (verschil van pl.m. 20 Yen per ton), op de moeilijkheden veroorzaakt door de sloopclausules, die noodzaakten buitenlandsche oude schepen aan te kopen teneinde nieuwe te mogen bouwen. Beweerd werd ook, dat de subsidiepolitiek er voornamelijk op was gericht de dividenden te verzekeren.

Maar of subsidieering al of niet goed zal blijken te zijn, een feit is, dat zij openlijk geschiedt en tegenmaatregelen uitlokt. De Vereenigde Staten door middel van directe subsidieering en Engeland door reserveering van het transport op bepaalde lijnen beginnen zich te roeren.

Welke veranderingen in personen- en postvervoer ook mogen plaats grijpen, een land als Japan zal zijn scheepvaartverbindingen in stand moeten houden voor het vervoeren van groote vrachten, veroorzaakt door den import van grondstoffen als katoen, ijzererts, petroleum en den export van zijn eindproducten. Statistieken betreffende tonnage, aantal mijlen, dividenden enz. zijn trouwens niet het eenig belangrijke voor een land, welks scheepvaart en scheepsbouw zoo nauw gelieerd zijn met zijn politieke en militaire oogmerken. De strijd tusschen de handelsvloeten volgt dien van de suprematie ter zee van de maritieme strijdkrachten. Of op den duur deze strijd den inzet waard is, zelfs voor de economisch nationalistische doeleinden van een bepaald land, moet worden afgewacht.

Eén land — Japan — heeft zijn schéepvaart gesubsidieerd tot zoo'n hoogte, dat andere landen meenen niet achter te kunnen blijven. Of men de gevaarlijke klippen: surplus tonnage en, in verhouding tot de kosten, te lage vrachten zal kunnen omzeilen, lijkt onwaarschijnlijk.

Misschien zou een internationale conferentie tot eenig resultaat of respijt kunnen leiden. Voorshands echter gaat de aanbouw in Japan, nu ook gevolgd door andere staten, door.

AANVOER VAN GRANEN. (In tons van 1000 kg.)

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25 Apr.-1 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	25 Apr.-1 Mei 1937	Sedert 1 Jan. 1937	Overeenk. tijdvak 1936	1937	1936
Tarwe	36.794	593.328	350.792	1.670	17.474	4.861	610.802	355.653
Rogge	1.586	105.463	103.141	—	2.875	1.700	108.338	104.841
Boekweit	900	3.738	7.516	—	—	100	3.738	7.616
Maïs	3.723	430.565	250.844	2.889	56.607	55.051	487.172	305.895
Gerst	6.202	132.087	98.240	—	5.939	6.570	138.026	104.810
Haver	2.350	56.273	22.457	—	2.280	20	58.553	22.477
Lijnzaad	8.313	82.896	53.708	8.923	87.302	97.295	170.198	151.003
Lijnkoek	2.049	22.811	26.150	—	—	175	22.811	26.325
Tarwemeel	155	11.891	10.559	—	1.625	2.679	13.516	13.238
Andere meelsoorten	2.022	16.125	11.583	—	1.293	753	17.418	12.336

ONTVANGEN BOEKEN.

Kapitalbildung door J. Marschak en W. Lederer. (Londen, Glasgow, Edinburgh 1937; William Hodge and Company Limited. Prijs geb. 12/6 d. Ingen. 10/6 d.).

Het werk bestaat uit twee gedeelten. Het eerste is theoretisch van aard en behandelt de algemeene begrippen, grondstellingen en arbeidshypotheken voor een statistische vaststelling betreffende de kapitaalvorming. Het is door Marschal bewerkt. Het tweede gedeelte is grotendeels van Lederer. Het behandelt op overzichtelijke wijze de omvang en de vormen van kapitaalvorming in de volgende landen: Vereenigde Staten; Groot-Brittannië; Frankrijk; Duitschland; Nederland en Zwitserland. Het boek geeft een inzicht in de over dit onderwerp in groote mate aanwezige literatuur en wil, wat het statistische deel betreft, niet zoozeer resultaten als wel methoden naar voren brengen.

Volkswirtschaftliche Theorie der öffentlichen Investitionen. Eine Untersuchung über die theoretische Stellung der öffentlichen Investitionen in der Dynamik der modernen Verkehrswirtschaft door Hans Richter-Altschäffer. (München, Leipzig 1936; Verlag von Duncker & Humblot. Prijs ingenaaid R.M. 5.80).

Hoofdzakelijk wordt de vraag behandeld, hoe de dynamische volkshuishouding functioneert, resp. niet functioneert en welke theoretische betekenis een economische politiek kan hebben die het initiatief, de toedeeling en de tijdelijke verdeling van openbare investeringen welbewust regelt naar conjunctuurpolitieke gezichtspunten. Onder „offentlichen Investitionen” worden de investeringen van Staat, gemeente e.a. publiekrechtelijke lichamen verstaan, ook al hebben zij de privaatrechtelijke organisatievorm.

Konjunktur und Luftverkehr door Prof. Dr.-Ing. Carl Pirath. Forschungsergebnisse des verkehrswissenschaftlichen Instituts für Luftfahrt an der technischen Hochschule Stuttgart. Heft 9. (Berlin 1935; Verkehrswissenschaftliche Lehrmittelgesellschaft m. b. H. bei der deutschen Reichsbahn).

Deze studie behandelt de afhankelijkheden tusschen de conjuncturele schommelingen en de verkeersbehoeften van het luchtverkeer. Vervolgens de ontwikkeling van de zekerheid, het prestatievermogen en vooral de economische exploitatie van het luchtverkeer. Het geeft vele tabellen, grafieken, kaartjes.

Richtlijnen voor de beoordeeling van de kapitaalcracht als onderdeel der vestigingseischen voor het kleinbedrijf (2e deel). Economische Publicaties van de Nederlandsche Middenstandsbank N.V. No. 3. (Amsterdam Febr. 1937; Prijs f 0.60).

In Juli 1936 werden door de Ned. Middenstandsbank voor 14 branches de richtlijnen gepubliceerd voor de beoordeeling van de kapitaalcracht van nieuw op te richten detailzaken. Deze publicatie geeft deze richtlijnen voor 14 andere branches.

De grondslagen der economische autarkie door L. Hoyack. (Antwerpen/Deventer 1935; „De Sikkel”, N.V. Uitgevers-Mij. A.E. E. Kluwer. Prijs f 2.40).

Schrijver acht de mechaniseering, of, zooals hij het noemt, het machinisme, een absoluut kwaad, omdat het indruischt tegen de cosmische wetten, die alle leven beheerschen. Hij behandelt achtereenvolgens de historische, de economische en de culturele grondslagen en concludeert, dat oeconomische autarkie met innerlijke noodwendigheid zal moeten komen.

De autonomie van de gemeente in Nederland en in Nederlandsch-Indië door Dr. W. P. H. van Oorschot. (Utrecht 1936; N.V. A. Oosthoek's Uitgevers-Maatschappij).

Dit geschrift V van de Utrechtsche bijdragen tot de geschiedenis, het staatsrecht en de economie van Nederlandsch-Indië behandelt achtereenvolgens: De wetgeving, de literatuur en de praktijk van de Nederlandsche en van de Nederlandsch-Indische gemeente.

Die wirtschaftliche Bedeutung der Konsumentenhaltung door Dr. Alois Fritz. (Neurenberg 1935; Verlag der Hochschulbuchhandlung Krische & Co. Prijs R.M. 3.60).

Tot nu toe zijn de invloeden, welke van de zijde van de consumenten worden uitgeoefend op het economisch leven, bijna nooit voorwerp van economisch-wetenschappelijke beschouwingen geweest. Schrijver poogt in deze leemte te voorzien en geeft een uitvoerige verhandeling over het optreden van de consumenten, de invloed op de markt, op de verdeling van het sociale product, op de productie, enz. enz.

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Mei 1937 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	—	9.00½	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26 ³	73.30	4
Parijs *)	100 Franc	—	8.16½	4
Brussel *)	100 Belga	24.90 ⁶	30.79	2
Luxemburg	100 Franc	6.22 ⁶	7.70	
Zürich *)	100 "	—	41.77	1½
Praag	100 Kronen	—	6.35½	3
Weenen *)	100 Schilling	35.01	34.15	3½
Boedapest	100 Pengö	43.51	36.—	4
Boekarest	100 Lei	1.48 ⁶	1.35	4½
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	2.25	6
Belgrado	100 Dinar	—	4.25	5
Istanbul	Turksch £	—	1.46½	
Athene	100 Drachme	—	1.67½	6
Milaan	100 Lira	—	9.60½	4½
Madrid ⁵⁾	100 Peseta	48.—	—	5
Lissabon	Escudo	—	0.08 ⁸	4½
Kopenhagen *)	100 Kronen	—	40.22½	4
Oslo *)	100 "	—	45.27½	4
Stockholm *)	100 "	—	46.42½	2½
Reickjaviok	100 IJsl. Kr.	—	40.65	
Warschau	100 Zloty	27.90 ⁹	34.60	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	31.—	5½
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	36.—	5-5½
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	—	50.—	4½
Helsingfors	100 Finnmrk.	—	3.98	4
Moskou	Tjerwonets (100 Roebel)	—	32.70	
Danzig	100 Gulden	27.90 ⁹	34.60	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	1.46 ⁹	1.82½	1½
Montreal	Canad. \$	—	1.82½	2½
Mexico	Mex. Dollar	—	0.51½	
Buenos Aires	Peso (papier)	—	0.55½	
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	—	—	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	—	0.11½	3½
Valparaiso	Peso (papier)	0.15	0.07 ⁵⁾	
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	—	1.05	
Quito (Ecuador)	Sucre	—	—	
Lima (Peru)	Sol	—	0.48½	
Montevideo (Urug.)	Peso	—	1.00½	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	—	0.60 ⁵⁾	
Paramaribo	Gulden	—	1.00½	
San José (C. Rica)	Colon	—	0.32½	
Guatemala	Quetzal	—	1.82½	
Willemstad (Curag.)	Gulden	—	1.01	
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	—	—	
San Salvador ³⁾	Colon	—	0.73	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	—	0.68	3
Batavia	Gulden I.G.	—	1.00½	3
Kobe	Yen	—	0.52½	3.28½
Hongkong	Dollar	—	0.56	
Shanghai	Dollar	—	0.54½	
Singapore	Straits Doll.	1.41	1.01½	
Manilla	Phil. Peso	—	0.71½	
Teheran ⁴⁾ (Perzië)	Pahlavi	—	11.18	
Bangkok	Baht	—	0.83	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	—	8.99½	3½
Alexandrië	Egypt. £	—	9.23½	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	—	7.20	2½
Nieuw Zeeland	£	—	7.26	

¹⁾ Off. 0.36 vrije markt 0.09. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Goudpeso. ⁴⁾ Munteenheid = Rail (= een Kran.) ⁵⁾ Nom. ⁶⁾ Not. te A'dam. Ov. not. part. opg.

BANKDISCONTOS.

Table of bank discount rates for various locations including Ned., Bk., Athene, Batavia, Belgrado, Berlijn, Boekarest, Brussel, Boedapest, Calcutta, Dantzig, Helsingfors, and Kopenhagen.

OPEN MARKT.

Table of open market data for 1937, 1936, 1935, and 1914, covering Amsterdam, Londen, Berlijn, Maandgeld, Part. disc., Warenw., and New York.

1) Koers van 30 April en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag. 2) 30 April. 3) 26-30 April. 4) 1 Mei geen notering.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for locations like New York, Londen, Berlijn, Parijs, Brussel, and Batavia.

Table of exchange rates for Stockholm, Kopenhagen, Oslo, Helsinki, Buenos Aires, and Montreal.

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van ieder maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates at New York for locations like Londen, Parijs, Berlijn, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various locations like Alexandrië, Athene, Bangkok, Budapest, Buenos Aires, Calcutta, Istanbul, Hongkong, Kobe, Lissabon, Mexico, Montevideo, Montreal, Rio de Janeiro, Shanghai, Singapore, Valparaiso, and Warschau.

1) Offic. not. 10 Dec. 1872. 2) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke imp. hebben te betalen 10 Dec. 1612. 3) Offic. not. 6 Oct. 3971. 4) Id. 11 Mrt. 1935 4/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste 'export' notering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table of silver and gold prices for London and New York from 1937 to 1914.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Table showing the balance of the Treasury (Rijks Kas) with columns for Vorderingen, Verplichtingen, and Saldo.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of Dutch-Indonesian floating debt for 24 April 1937 and 1 Mei 1937.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table of the main items of the Surinamese Bank in thousands of guilders.

1) Sluip. der activa.

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN 1)

Table with columns for ZUIVEL EN EIERN (Boter, Kaas, Eieren) and METALEN (Koper, Lood, Tin, IJzer, Gieterij, Zink, Goud, Zilver). Rows show monthly prices from 1925 to 1936 and quarterly averages for 1935-1937.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2; van 5 Febr. 1934 tot 6 Juli 1936 80 kg. La Plata; van 6 Juli 1936 tot 30 Nov. 1936 Manitoba...

VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

Table with columns for BOUWMATERIALEN (Vuren hout, Steenen), KOLONIALE PRODUCTEN (Cacao, Copra, Koffie, Rubber, Suiker, Thee) and INDEXCIJFER (Grondstoffen, Indië uitvoerproducten). Rows show monthly prices from 1925 to 1936 and quarterly averages for 1935-1937.

*) De tegenwaarde in guldens, van de £ en \$ noteringen, berekend tegen den wisselkoers van den dag. (Zie E.-S. B. van 7 Oct. 1936, blz. 733).

**) Voor de samenstelling van dit indexcijfer zie het E.-S.M. van Dec. 1936. De laatste 6 cijfers van deze kolom zijn met voorloopige coëfficiënten gewogen.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 Mei 1937.

Activa.

Table with columns for various assets: Binnenl. Wissels, Papier o. h. Buitenl. in disconto, Beleeningen, Op Effecten, Voorschotten a. h. Rijk, Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds, Gebouwen en Meub. der Bank, Diverse rekeningen, Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221).

Passiva.

Table with columns for various liabilities: Kapitaal, Reservefonds, Bijzondere reserve, Pensioenfonds, Bankbiljetten in omloop, Bankassignatiën in omloop, Rek.-Cour. saldo's, Diverse rekeningen, Beschikbaar metaalsaldo, Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is, Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht.

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 68.518.450,—
2) Waarvan in het buitenland. " 84.421.853,31

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Goud (Munt, Muntmat.), Circulatie, Andere opeischb. schulden, Beschikb. Metaal-saldo, Dekkings perc.

Table with columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleeningen, Papier op het buitenl., Diverse rekeningen

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Table with columns: Data, Goud, Zilver, Circulatie, Andere opeischb. schulden, Beschikb. metaal-saldo

Table with columns: Data, Wissels, buiten N.-Ind. betaalb., Disconto's, Beleeningen, Diverse rekeningen, Dekkings-percentage

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Table with columns: Data, Metaal, Bankbilj. in circulatie, Bankbilj. in Banking Departm., Other Securities (Disc. and Advances, Securities)

Table with columns: Data, Gov. Sec., Public Depos., Other Deposits (Bankers, Other Accounts), Reserve, Dekkings-perc. 1)

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Table with columns: Data, Goud, Zilver, Te goed in het buitenl., Wissels, Waarv. op het buitenl., Beleeningen, Renteloos voorschot v. d. Staat

Table with columns: Data, Bons v. d. zelfst. amort. k., Diver-sen 1), Circulatie, Regk. Courant (Staat, Zelfst. amort.k., Particulieren)

1) Sluitpost activa.

DUITSCHSE RIJKS BANK.

Table with columns: Data, Goud, Daarvan bij buitenl. (irc. banken 1), Deviezen als goud-dekking geldende, Andere wissels en cheques, Beleeningen

Table with columns: Data, Effecten, Diverse Activa 2), Circulatie, Regk.-Crt., Diverse Passiva

1) Onbelast. 2) w.o. Rentenbankscheine 23, 15 Apr., resp. 38, 44 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË (in Belga's).

Table with columns: Data, Goud, Munt en metaal, Munt en diversen, Binnen- en buitenlandse wissels, Beleeningen op Belgische Staatsfondsen, Voorschot aan den Staat, Overheidsfondsen, Circulatie, Regk. Crt. (Schatkist, Partic.)

FEDERAL RESERVE BANKS.

Table with columns: Data, Goudvoorraad (Totaal bedrag, Goud-certificaten 1), "Other cash" 2), Wissels (In herdisc. v. d. member banks, In de open markt gekocht)

Table with columns: Data, Belegd in U. S. Gov. Sec., F. R. Notes in circulatie, Totaal Deposito's, Gestort Kapitaal, Goud-Dekkings-perc. 3), Algem. Dekkings-perc. 4)

1) Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.

2) "Other Cash" does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

3) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeelbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 4) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Table with columns: Data, Aantal leening., Disconto's en beleen., Beleggingen, Reserve bij de F. R. banks, Totaal deposito's, Waarvan time deposits

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Engeland zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.